

**ПРОЕКТ  
«КУЛЬТУРА  
МОЛОДІЖНОГО  
МОВЛЕННЯ: РЕАЛЬНІСТЬ  
І ПЕРСПЕКТИВА»**

## Учасники проекту :

- лідери учнівського самоврядування;
- педагоги, філологи;
- батьки;
- журналісти районки, члени Національної спілки письменників і журналістів України (Кузан В.В., Шкіря В.В.)

# Перший, підготовчий етап

- оголошення в школах про проект (грудень);
- формування команд проекту (грудень).

# Другий, основний етап (січень-лютий)

- опрацювання джерел інформації;
- проведення досліджень;
- історія виникнення сленгу;
- використання жаргонів учнями у спілкуванні у Контакті та школі;
- сленг у контексті сучасної літератури;
- вплив англійської мови на молодіжний сленг.

# Анкетування учнів, батьків, педагогів



# Розробка та проведення навчального тренінгу «*Як ми говоримо*» для лідерів шкіл району





# Зустрічі з:

- фахівцями (філологами):

Береш О.І.- методист РМК УОМіС;

Гецко Н.М.- заст. директора Іршавської гімназії;

Попович К.Й.- учитель Іршавської ЗОШ№1І-ІІст

- членами Національної спілки письменників та журналістів (Шкіря В.В., Кузан В.В.);

- журналістом районки Ісаком М.Д.





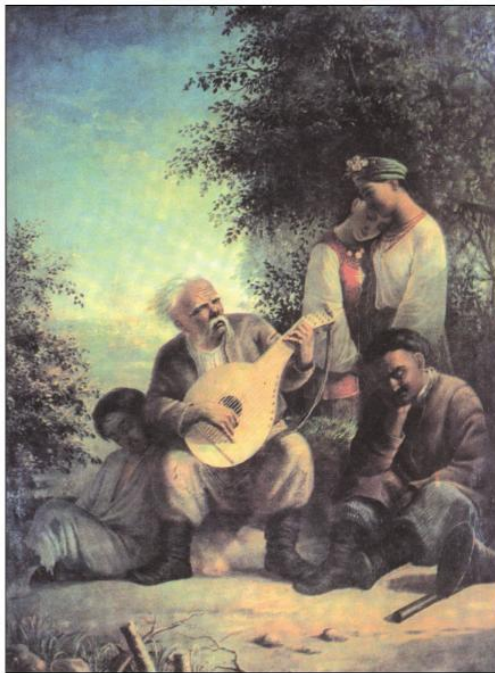
# Робота над створенням тлумачного словника молодіжного сленгу:

- збір прикладів молодіжного сленгу (шкільний, комп'ютерний);
- тлумачення зібраних сленгів;
- оформлення словника.



# Визначення сленгу та його історія

- У всі часи різні соціальні групи мали свій стиль мовлення, притаманний саме цій групі.
- У XVIII-XIX ст. на Полтавщині сліпі бандуристи мали власний сленг, який називався «лебійською мовою»



Д. Безпечний.  
Бандурист. Початок 1860-х років



- Деякі слова сучасного сленгу є запозиченими із «лебійської мови»:
- - лахати (від дерти лаха) – сміятися;
- - кльово (клево) – добре та інші.





# Сленг кожної історичної епохи відображав риси часу.

- Сленг 60-х був наслідком підвищеного інтересу до наркотиків, популярної музики, постійної ейфорії.

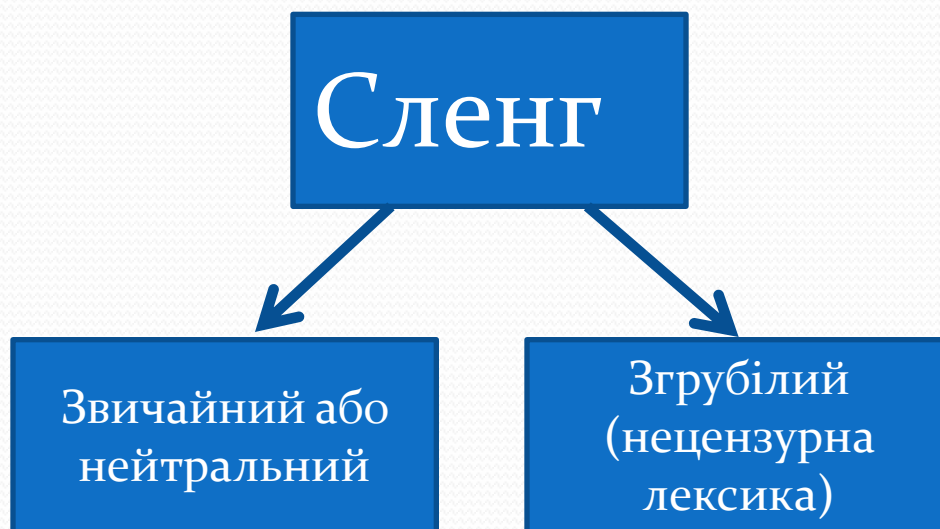


- Сленг 70-х містив велику кількість епітетів, що стосувалися «wally», «nurd»;
- у сленгу 80-х переважали слова, що стосувалися грошей та роботи.

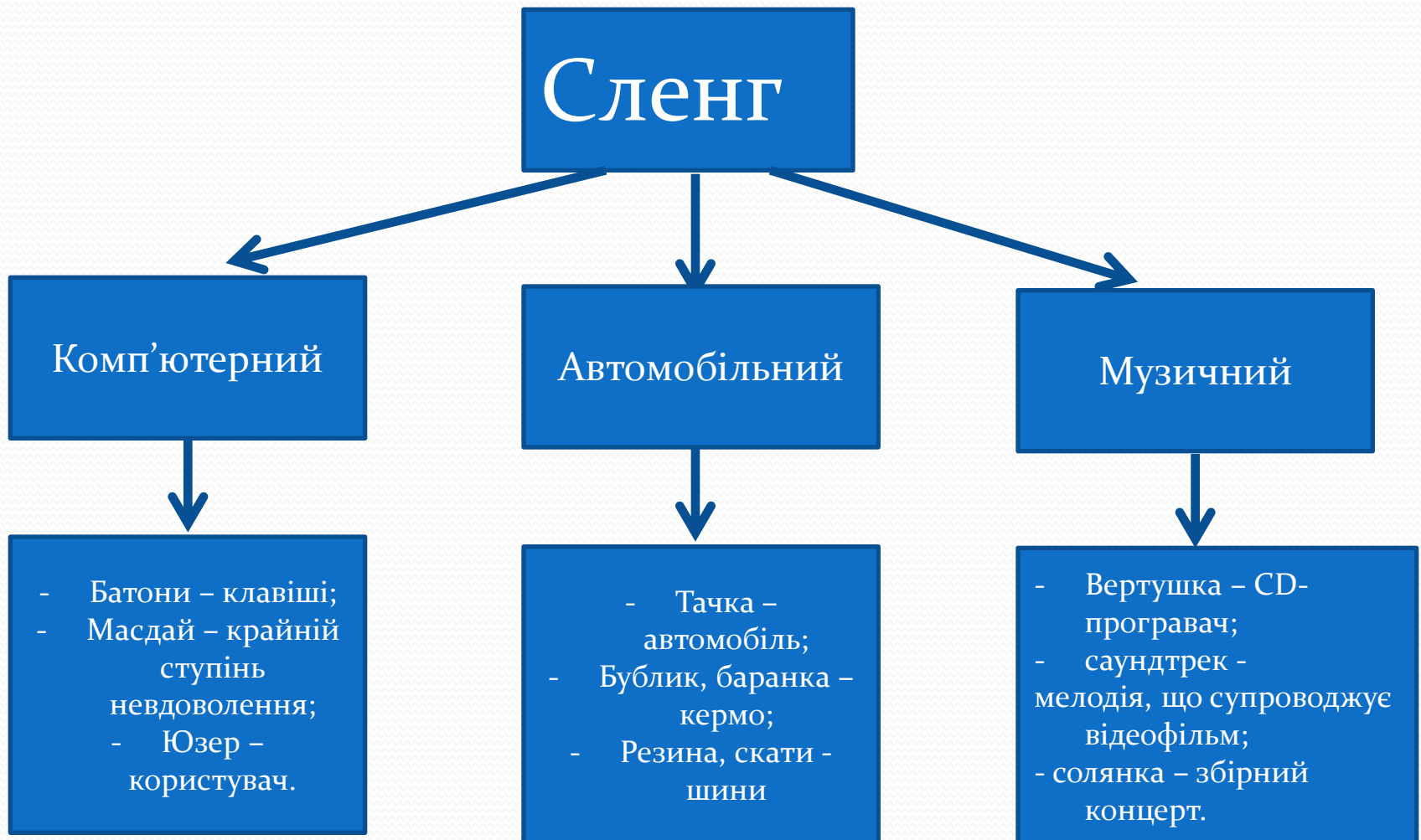




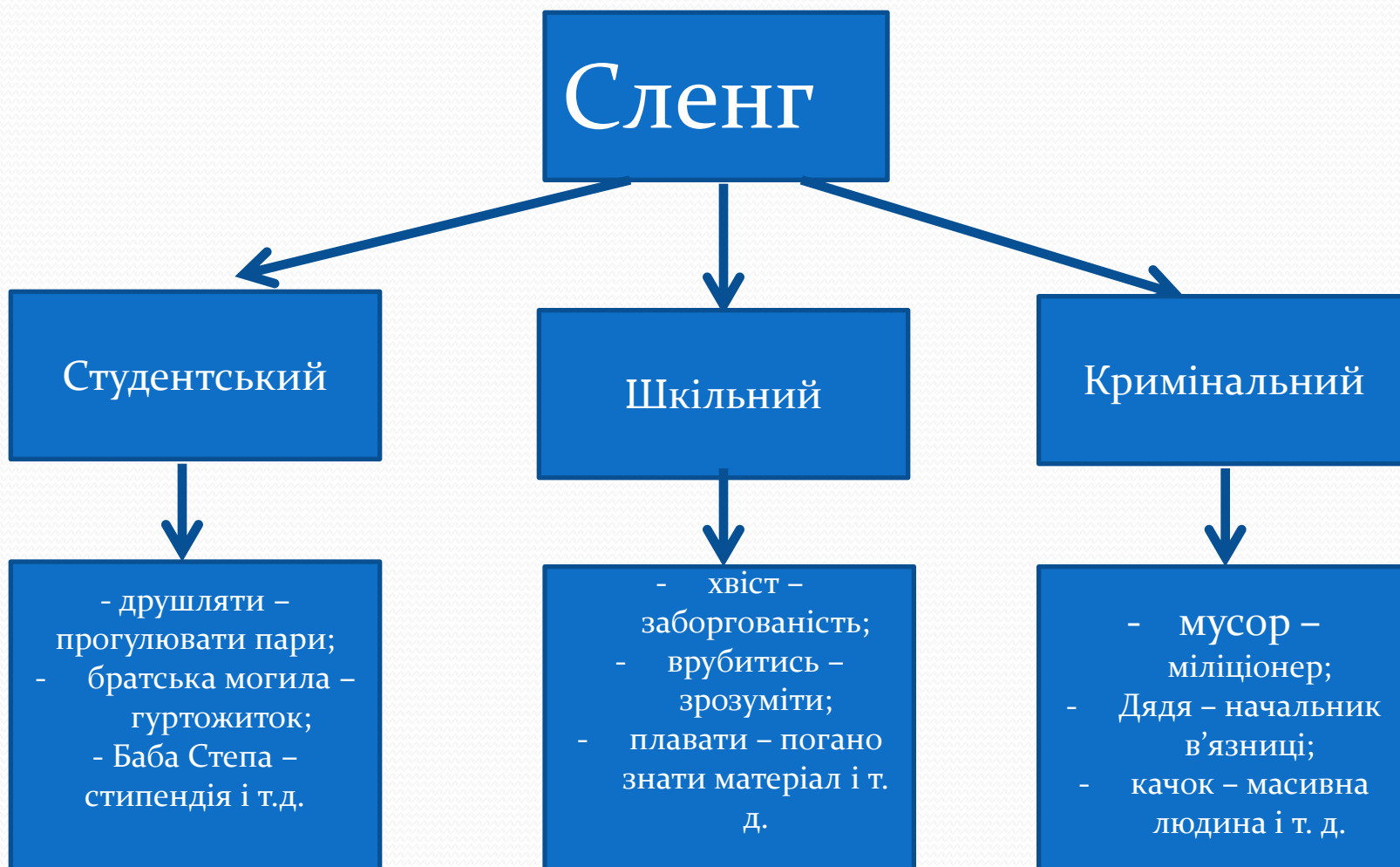
# Класифікація сленгу за стилістичними ознаками



# Класифікація сленгу за спорідненістю інтересів осіб, що його використовують



# Класифікація сленгу за середовищем використання



*Загалом межа між живою, розмовною мовою та сленгом була і є дуже рухливою, перехідною.*

*Часто статус слова змінюється, і те, що, скажімо, у 60-х, 70-х, 80-х роках ХХ століття вважалося сленгом, тепер стало частиною повсякденного словника людей.*

*Мова дуже чутлива до змін у політиці, ідеології, науці, духовній культурі, тому і сленг, як один із складників, надзвичайно швидко зазнає змін.*

## **Є багато запозичень з німецької мови:**

- - авсвайс – посвідчення;
- - ахтунг – увага;
- - варум – чому;
- - вассер – вода.

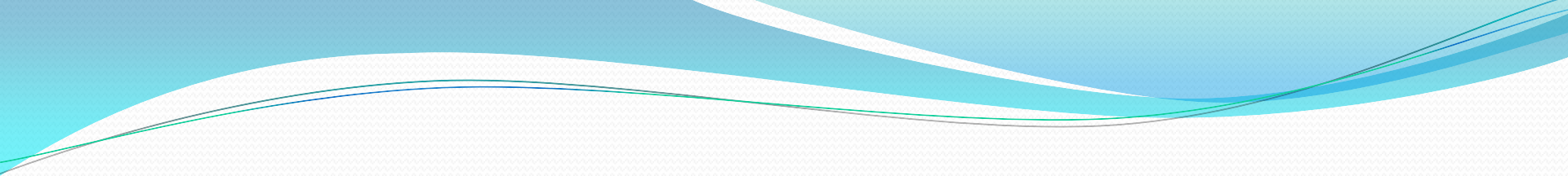
## **арабської:**

- - кайф – задоволення;
- - кайфувати – насолоджуватись.



# Вплив іноземних мов на молодіжний сленг

- Найбільший вплив на формування молодіжного сленгу має англійська мова.
- Лексеми, що утворились від англійських слів, є результатом їх невдалої інтерпретації:
  - - гирла – дівчина (eng. girl);
  - - спікати – говорити (eng. speak);
  - - бег – сумка (eng. bag);
  - - паті – вечірка (eng. party);
  - - фазер – батько (father);
  - - мані – гроші (money);
  - - піпли – люди (people);
  - - меседж – повідомлення (message) та інші.



**Сленг школярів  
ЯК КОМПОНЕНТ МОЛОДІЖНОГО  
сленгу**

*Молодій людині важливо не тільки  
"що сказати", але і "як сказати",  
щоб бути цікавим оповідачем.*



**У лексиці жаргону школярів  
представлені слова, тематично пов'язані з  
наступними чотирма сферами:**

- сфера школи;**
- сфера дозвілля;**
- сфера побуту;**
- сфера оцінки.**



## Шкільний сленг включає в себе:

- найменування навчальних предметів (*Матан - математика, Літра - література, фізра – фізична культура*);
- шкільних оцінок (*кіл - одиниця, лажа - двійка трендель - оцінка "3"*);
- деяких шкільних приміщень (*тубзік, кімната для таємного голосування, будапешт - туалет*);
- окремих працівників школи (*вчилка – вчителька, заучка – заступник директора, уборщиця – техпрацівниця, дєра, дєрік - директор*);
- видів навчальної діяльності (*домашка - домашня робота, контра - контрольна робота, самр – самостійна робота*).



До вказаної групи відносять одиниці, що представляють собою найменування педагогічних працівників з викладання предмету (фізичка - вчителька фізики, біологічка - вчителька біології, етикетка – вчитель етики, істеричка - вчителька історії, алгеброїд – вчителька алгебри) або за родом професійної діяльності (завучіха - завідувача навчальною частиною).

Звертання **кент, перці, чувак,**  
**ключка, браток,**  
які використовуються  
школярами при спілкуванні  
один з одним,  
є найчастіше вживаними.

*Вироблення жаргонних найменувань конкретних людей*

*є специфічною рисою шкільного сленгу, яка не характерна для інших жаргонних утворень.*

**Наприклад:**

- численні найменування за зовнішньою подібністю з героями книг, кінофільмів, мультфільмів, телепередач (**Боніфацій**, **Віндовс**, **Пані Зося**, **Колобок**, **Леопольд**, **Листоноша Печкін** тощо);
- особливостей ходи (**Балерина** (*витончена хода*), **Мітла** (*наче замітає за собою сліди*), **Паралітик** (*сіпається хода*), **Гуска** (*повільна, перевалююча хода*) і т. д.);

- темпераменту (**Бішена, Дика** (*бурхливий темперамент*), **Злюка, Істеричка** (*злий норов*) і т. д.);
- манери говорити (**Кишка** (*тягне слова*), **Верблюд** (*в розмові бризкає слиною*) і т. д.);
- різних кумедних випадків, епізодів (**Ватрушка** (*віднімав ватрушки, які учні їли на уроці*), **Поджигатель** (*випадково підпалила поле*) і т. д.);

- деформація особистих імен (Майкл Макаронович (Михайло Миронович), Лякса Ляксич (Олександр Олексійович), Горіх Вареньєвіч (Олег Валерійович), Дрозд (Андрій), Андрононович – Андрій Андрійович і т. д.);

- скорочення, складання основ, абревіація (Бееф (Борис Федорович), Есес (Світлана Степанівна), Мю (Марина Юріївна), Тазіха (по ініціалами Т. А. З.), Уазик (за ініціалами У. А. З.), Васьгав (Василь Гаврилович) і т. д.);

- поєднання відразу кількох прийомів (Мікрофон (високий, худий, сутулий + ім'я " Митрофан ")).



Шкільний сленг активно поповнюється за рахунок стійких словосполучень на позначення реалій шкільного життя: **страшний суд** – батьківські збори; **камера катування** – відповідь біля дошки; **книга скарг** – щоденник; **герой нашого часу** – двійкар; **без вини винуватий** – черговий; **повне зібрання помилок** – диктант; **записки божевільного** – твір; **будинок відпочинку** – остання парта; **служба спасіння** – шпаргалка.

## Експресивна лексика

представлена в жаргоні школярів  
в основному **говірками, словами категорії стану**  
і, меншою мірою, **прикметниками.**

*прикольний, обалденний,  
путьовий, реальний,  
класний, заліково, чумовий,  
все путем, по кайфу, чікі-  
пікі, круто, кльово, супер,  
ніштяк, шик, блиск,  
отпадно, супер, коронно,  
потрясно - **ПОЗИТИВНА**  
**оцінка***

*гаврик, базар, бабоси,  
задовбав, кадр, лох, талпа,  
балта, патлатий, фігня,  
бубнилово, догнати, дурість,  
дубак,  
забити, завалити, фігово,  
позорно, ліво, каламуть -  
**НЕГАТИВНА оцінка.***

Лексеми *забити, захарити, задовбав, облом* тощо найяскравіше демонструють ставлення школярів до оточуючої її дійсності.

Яскрава негативна експресія виражає песимістичний настрій і небажання, невіру у можливість щось змінити.

Нейтральна лексика більш притаманна в категорії «навчальна, трудова діяльність».



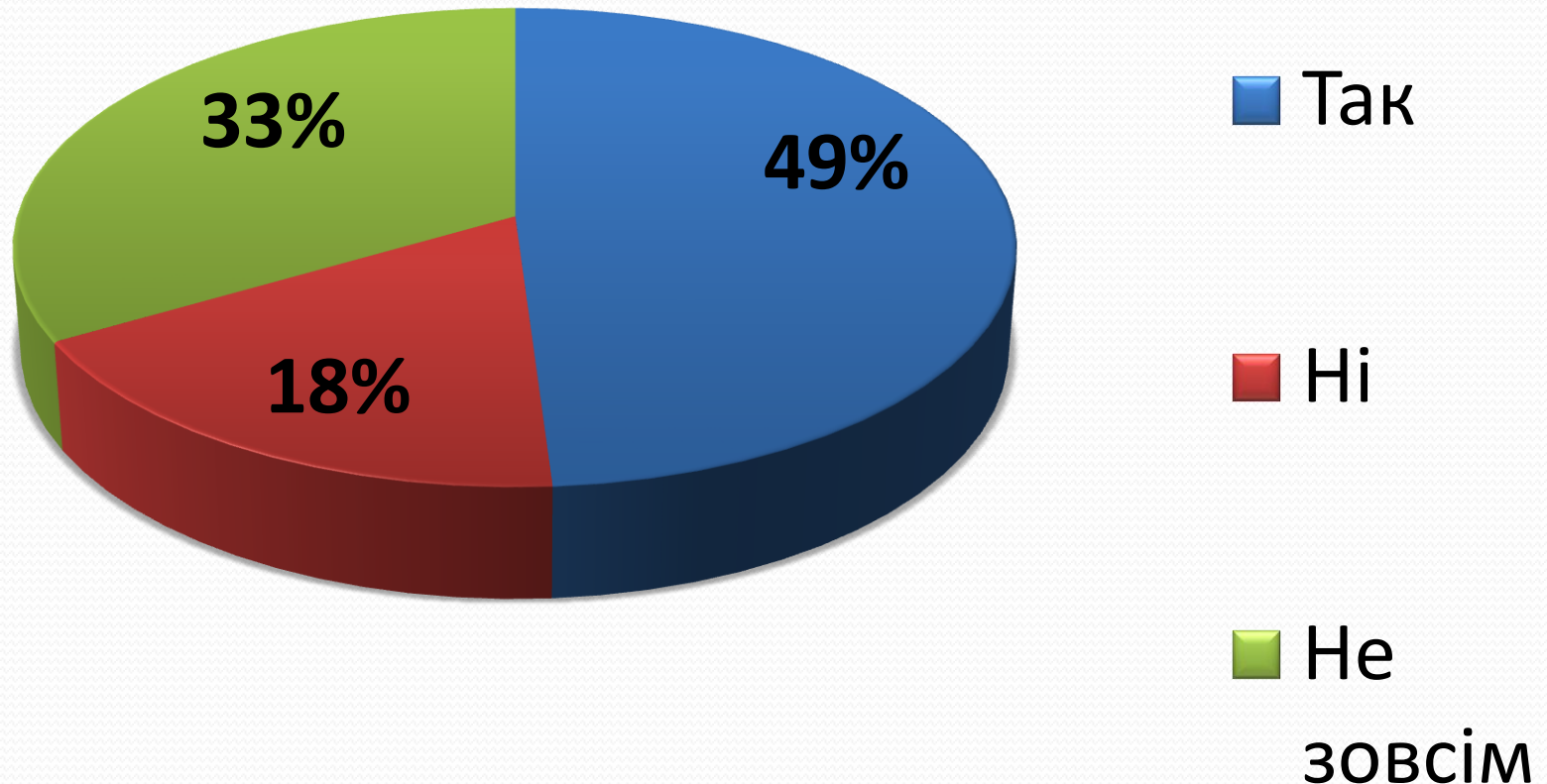
**Таким чином, сленг активно  
використовується учнями у всіх сферах  
шкільного та повсякденного життя.**



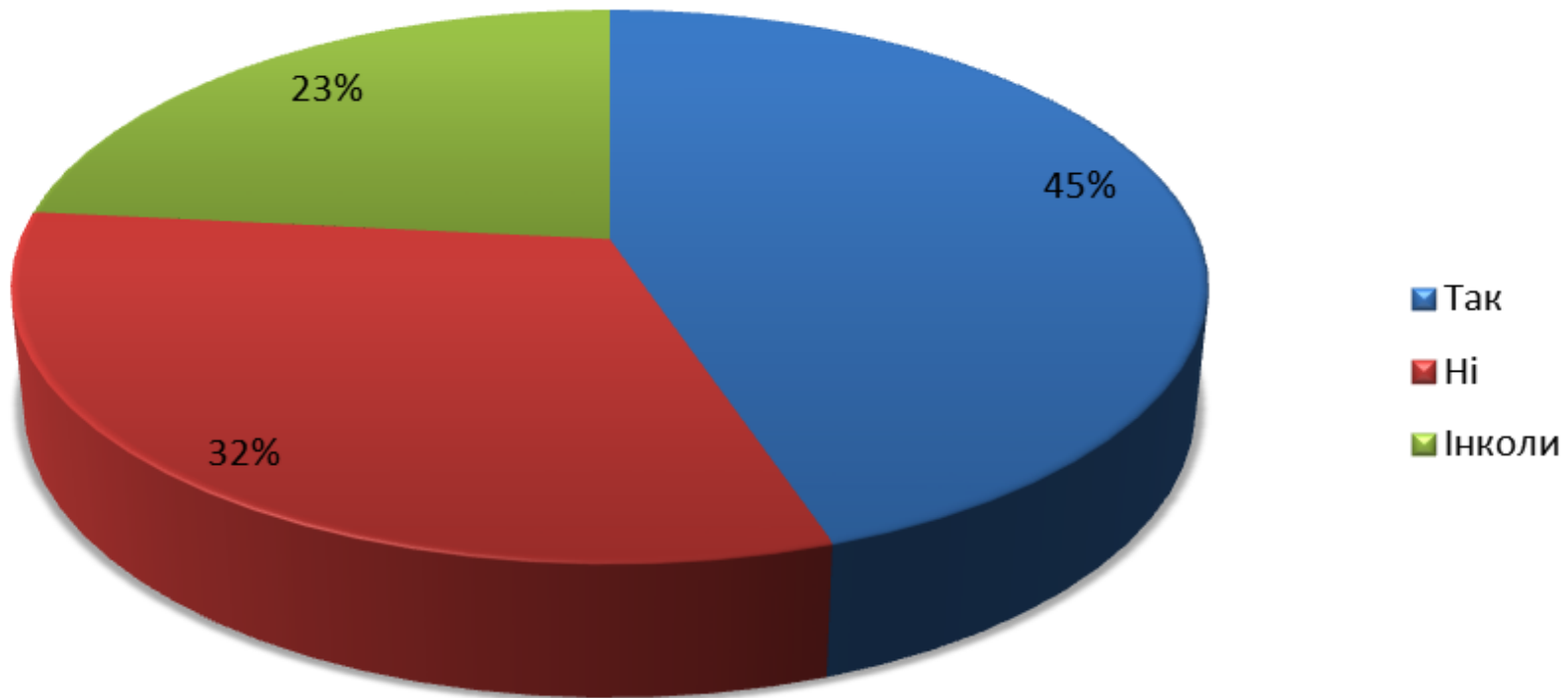
# НАШІ ДОСЛІДЖЕННЯ

## 1. Анкета «Що таке сленг?»

- Чи знаєте Ви, що таке “сленг”?

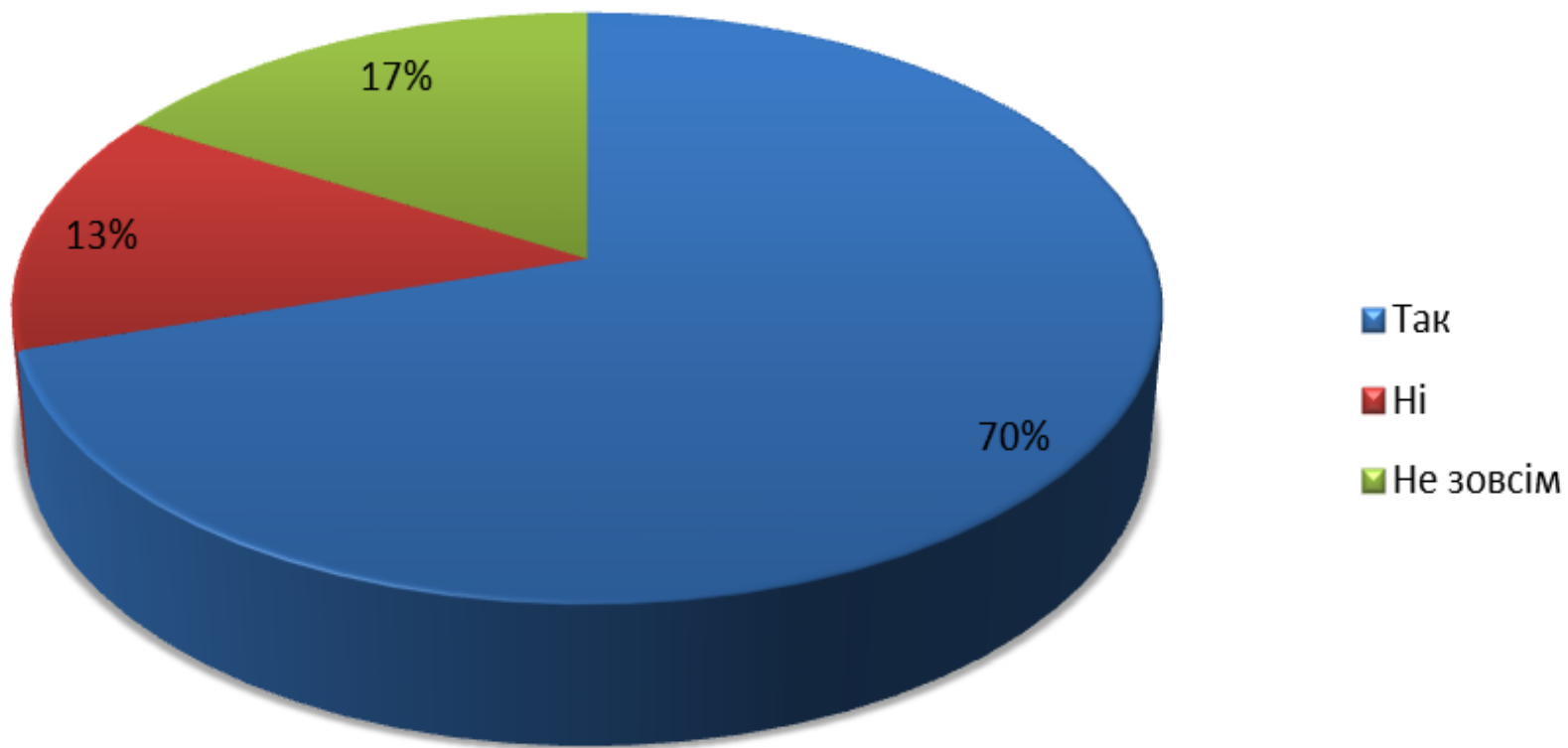


# Чи вживаєте Ви сленг при розмові?

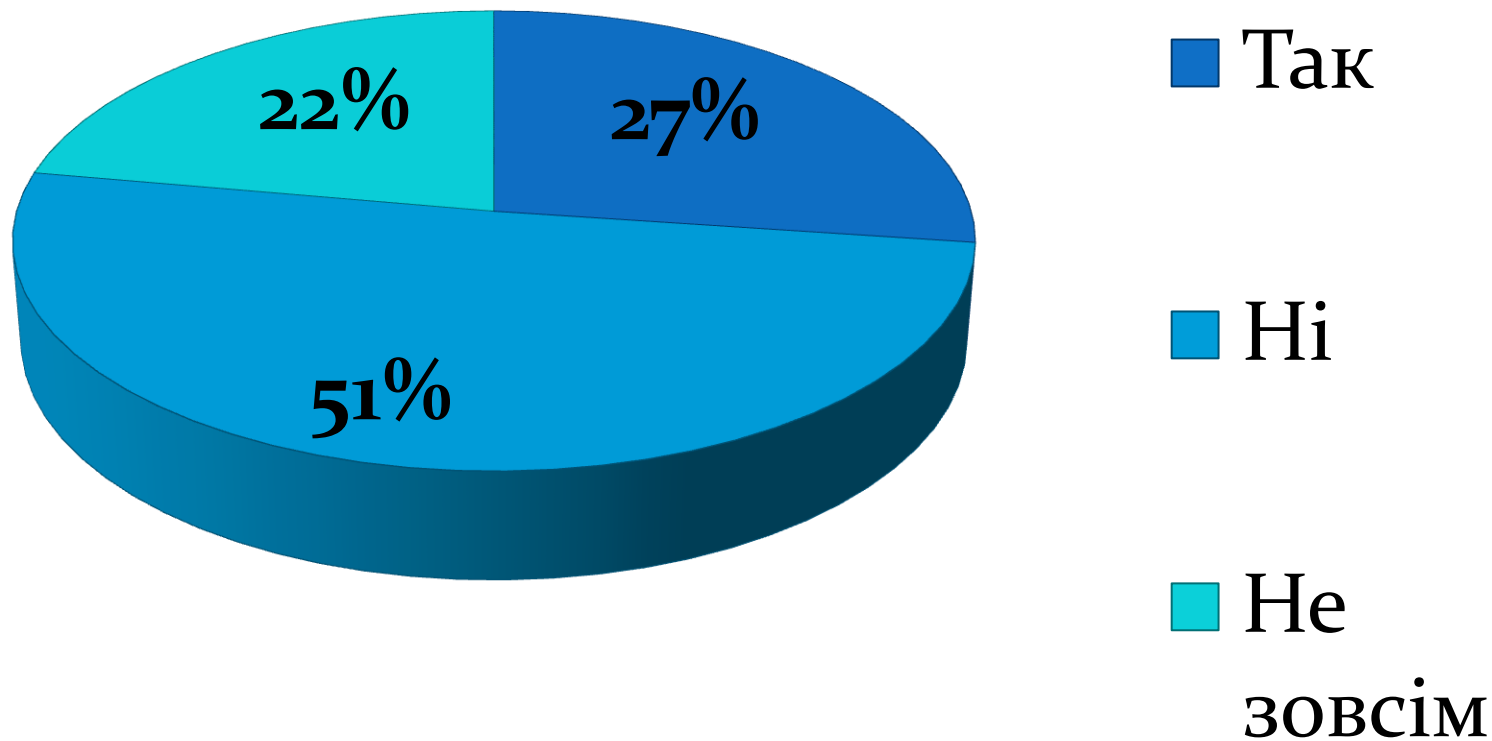




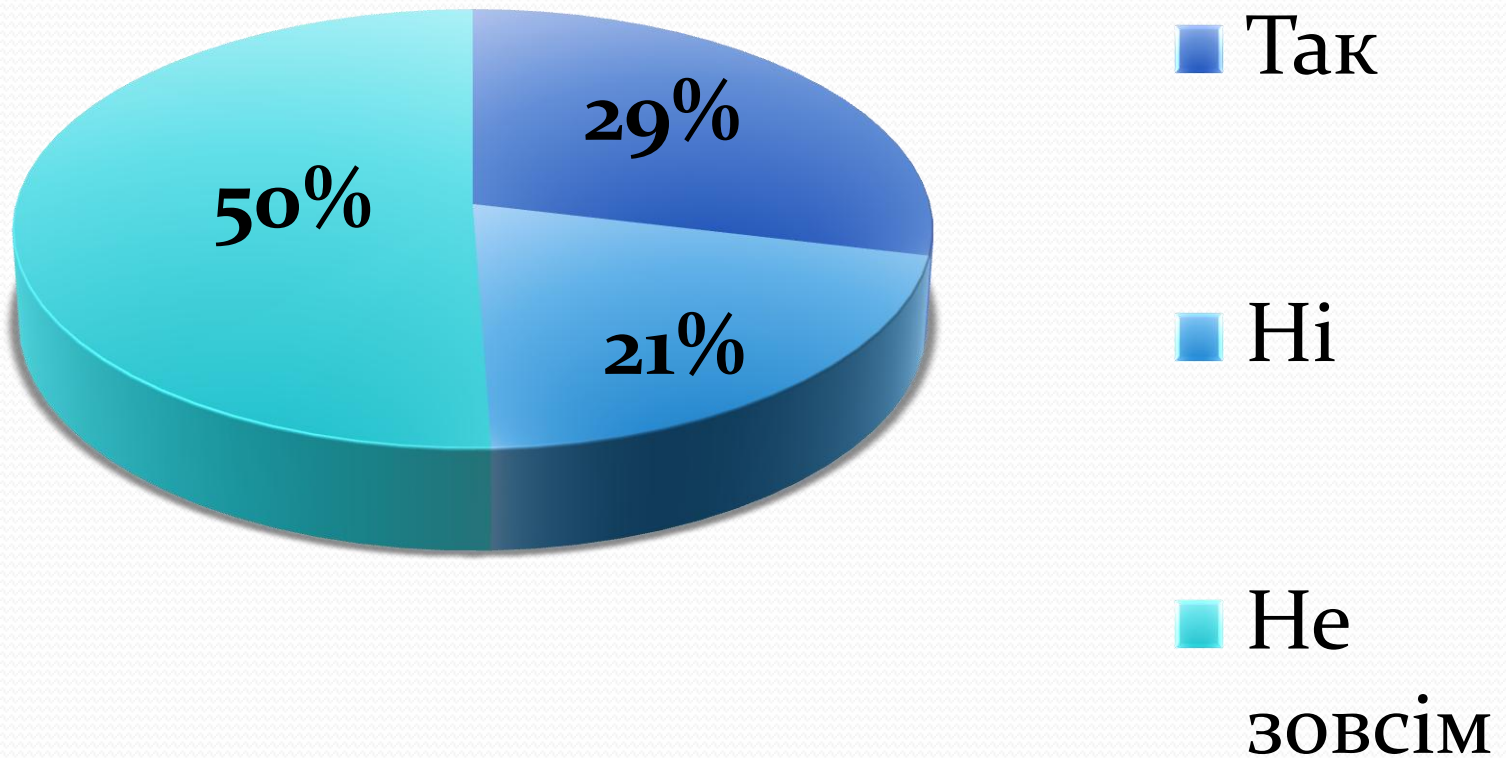
# Чи впливає сленг на культуру мовлення?



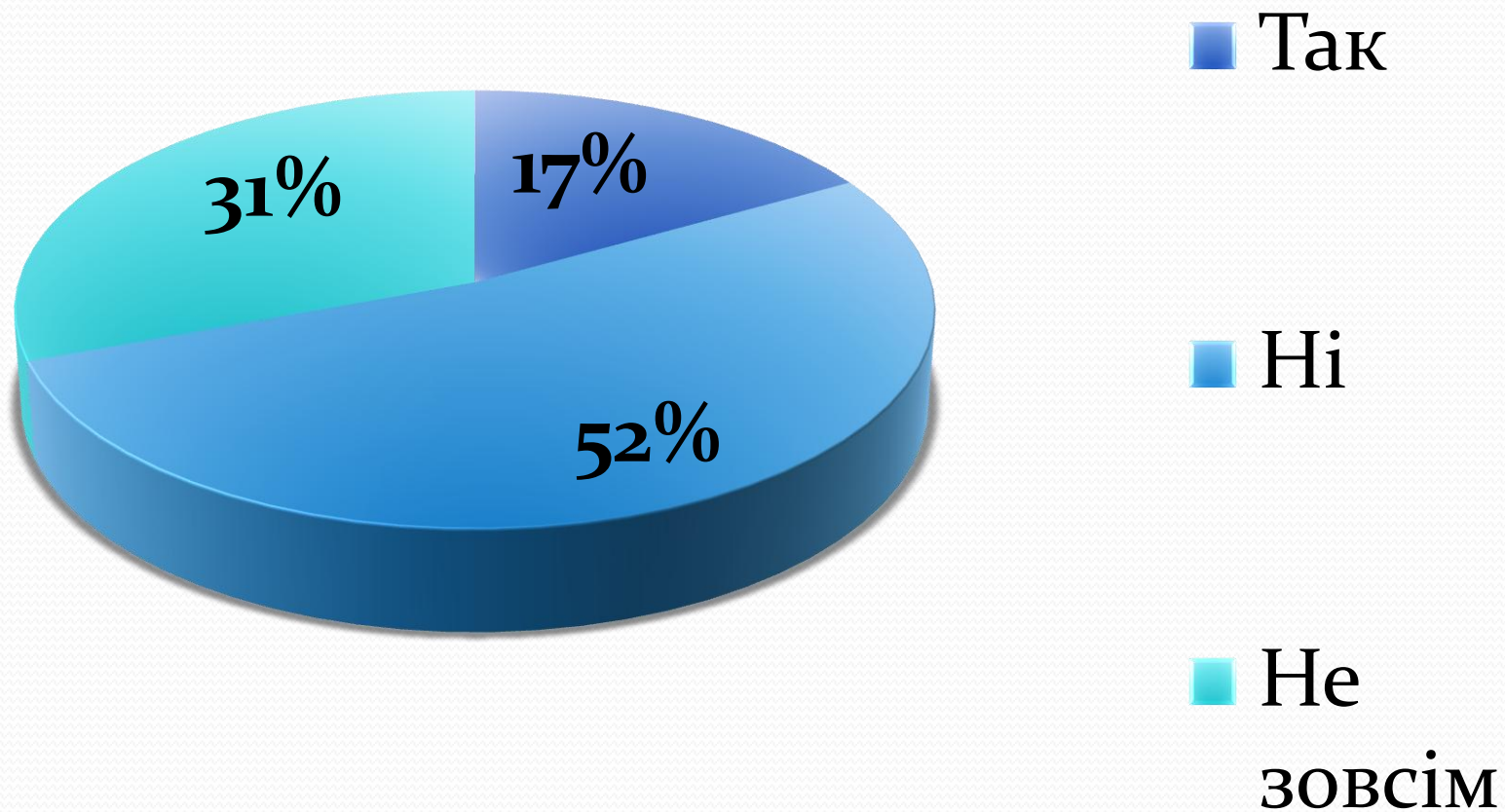
- Чи хотіли б Ви, щоб усі говорили “сленговою” мовою?



# • Чи подобаються Вам сленгові слова?



# • Вам важко відмовитися від сленгів?



## 2. Комп'ютерний сленг



# Комп'ютерний сленг —

діалект, жаргон, набір фраз та висловів, що мають вузьке (комп'ютерне) застосування та не є граматично правильними словами в мові. Більшість з них є словами та похідними від слів англійської мови.

- З приводу виникнення комп'ютерного сленгу існують різні думки. Одні мовознавці вважають, що комп'ютерний жаргон виник одночасно з поширенням електронно-обчислювальних машин у США в середині ХХ століття. Інші вважають, що комп'ютерний сленг, як окремий вид сленгу, з'явився лише в 60-х роках ХХ ст. і пов'язують цей процес з так званою «мінікомп'ютерною ерою».



- Інший «бум» нових слів і виразів приходить після 1995, коли у продаж надійшла операційна система Windows.
- Завдяки винятковій простоті вона привела до «припливу» користувачів, що виконували подвійну функцію:
  - по-перше, приносили нові поняття в комп'ютерний сленг;
  - по-друге, сприяли проникненню останнього в загальноновживану мову.

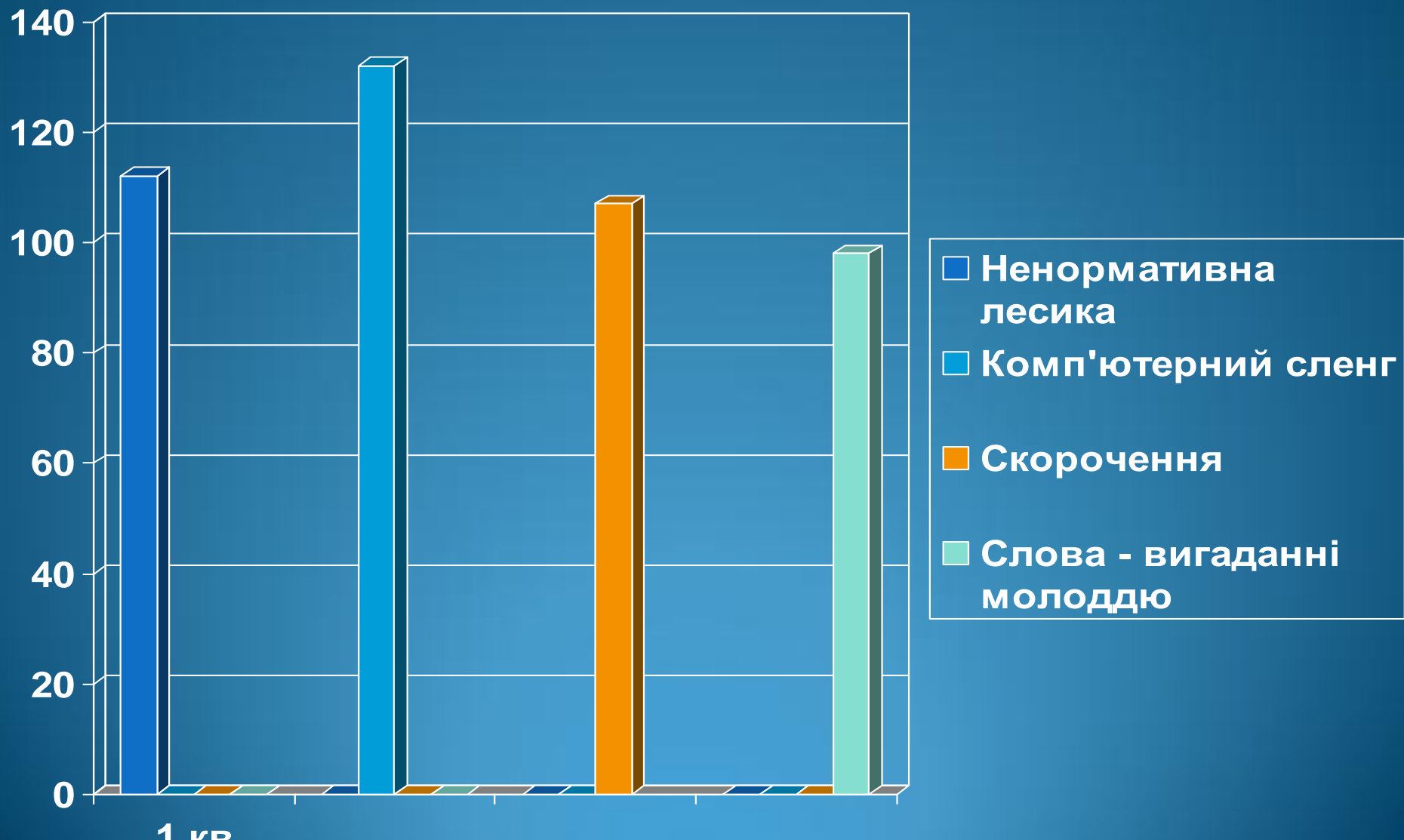
Молодіжна комп'ютерна лексика містить багато слів англійської мови, часто перероблених або навмисно перекручених.

• Ми провели дослідження щодо використання сленгу в соціальних мережах, зокрема, “ВКонтакте” та “Ask.fm”. Виявилось, що вони переповнені сленгом. Тому ми поділили найуживаніші з них на групи:

- Ненормативна лексика;
- комп'ютерний сленг;
- скорочення;
- вигадані молоддю слова



Ми переглянули 40 спільнот ВКонтакте і виявили сленг майже в кожній з них. Ці підсумки ми відобразили на діаграмі. Цифри з лівого боку означають кількість слів з тієї групи, які зустрілися нам під час дослідження.



Ось топ 7 слів, які зустрічалися нам найчастіше:

- лайк ( з англ. Like – подобатися) - це умовний вираз схвалення матеріалу, фотографій користувача, що виражаються натисненням однієї кнопки (42 рази)

- смайл, йлик

(від англ. *smile* — усмішка) —

схематичне зображення

людського обличчя,

що використовується для

передачі емоцій(30 разів)



3. Лс (личные сообщения)- це скорочення використовують для позначення приватних повідомлень (28 разів)
4. Спс – скорочення від слова спасибі (25 разів)
5. Френдзона (friend –з англ. Друг) –поняття з життєвої психології, що описує ситуацію, в якій людина, знаючи, що вона подобається іншому, сприймає його як друга (21 раз)

6. Ава - графічне представлення користувача, його друге «я» або ігрового персонажа ( 18 разів)
7. Задрот - підліток-переросток, який постійно грає в комп'ютерні ігри (15 разів)



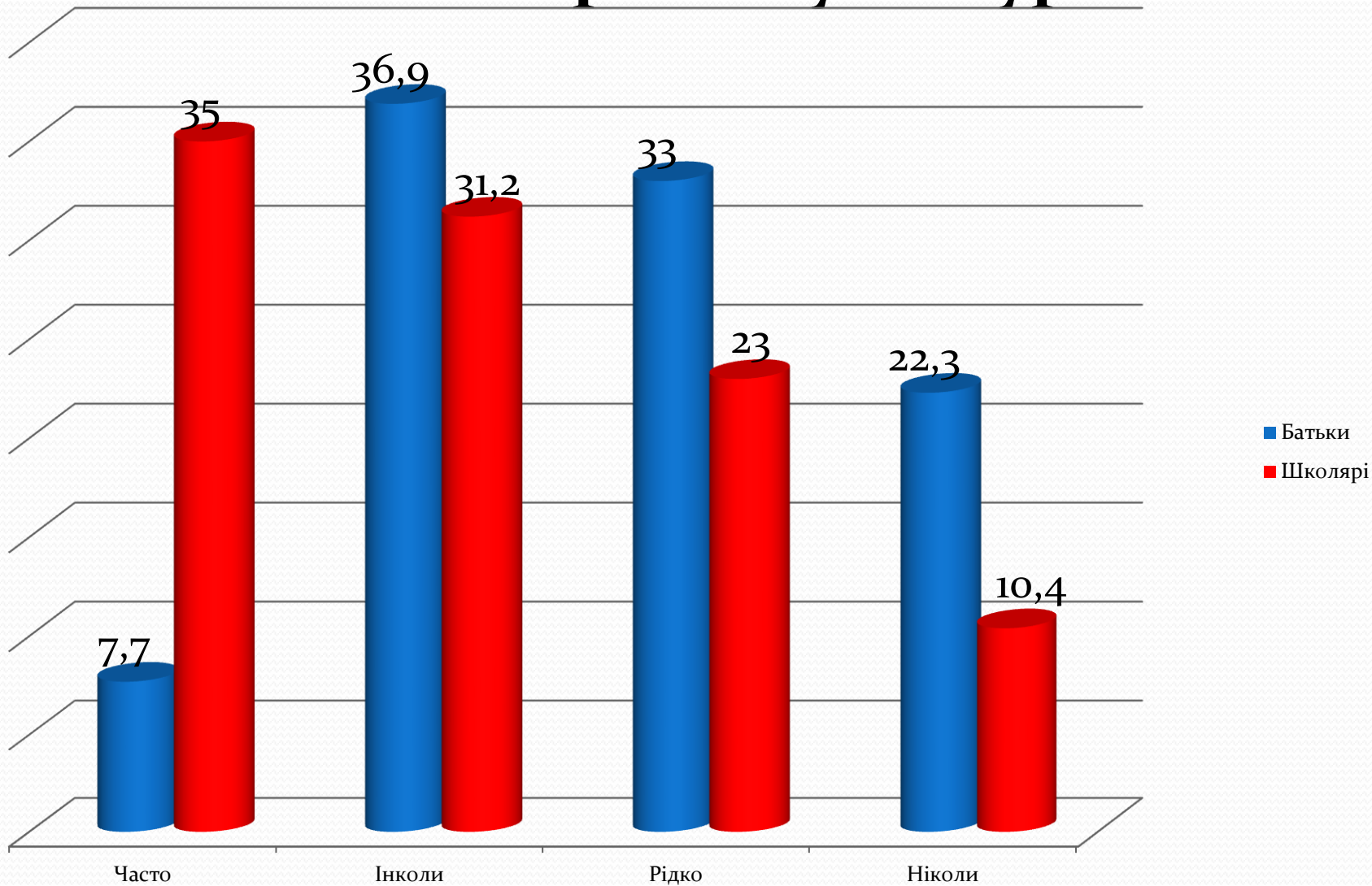


# Отож, за даними дослідження ми зробили такі висновки:

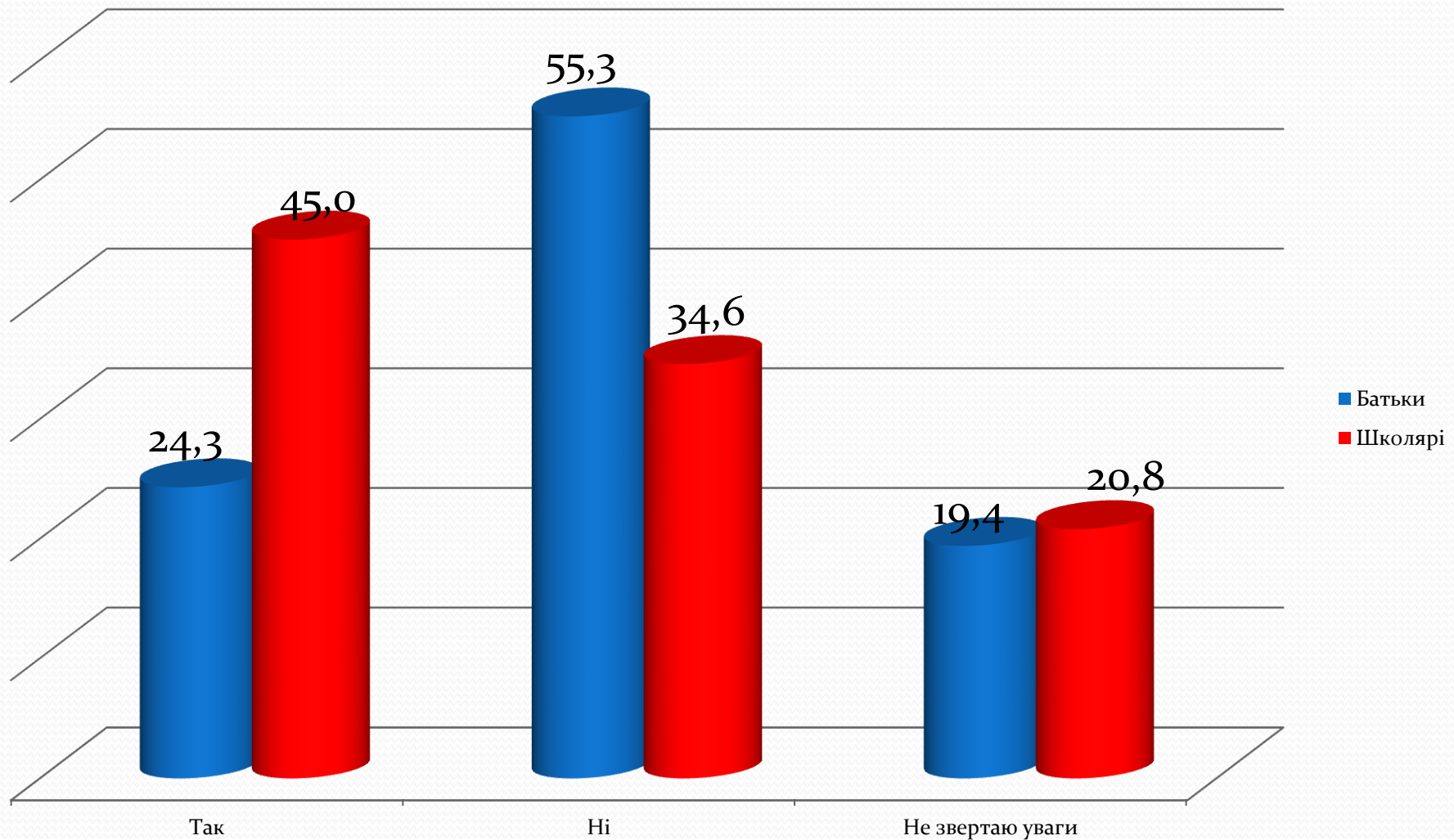
- підлітки занадто часто звертаються до вживання сленгу в соціальних мережах;
- багато з них використовують також ненормативну лексику;
- найбільше звертаються до комп'ютерного сленгу в соціальних мережах.

### 3. Соціологічне опитування батьків і учнів.

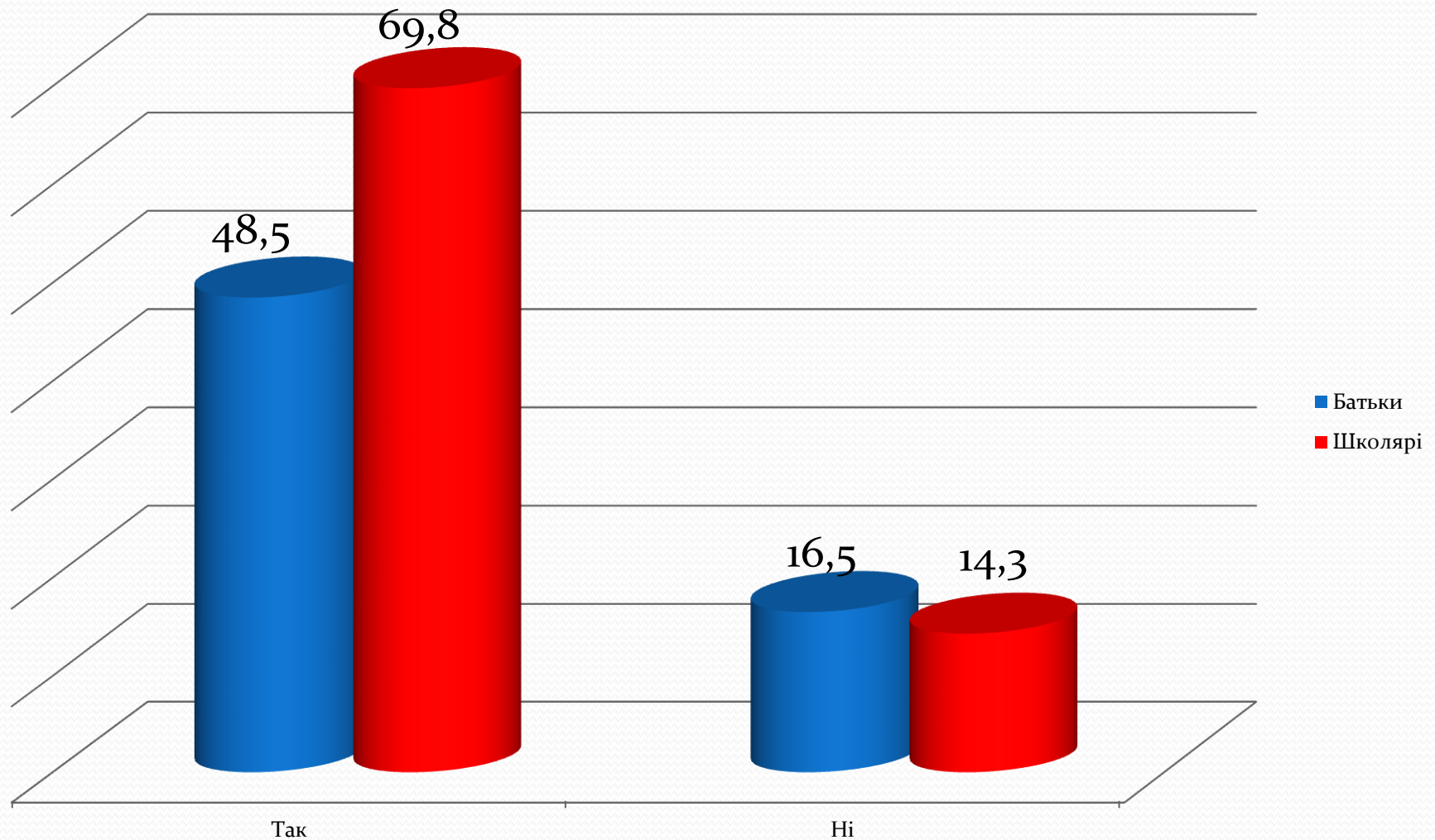
Як часто Ви використовуєте суржик?



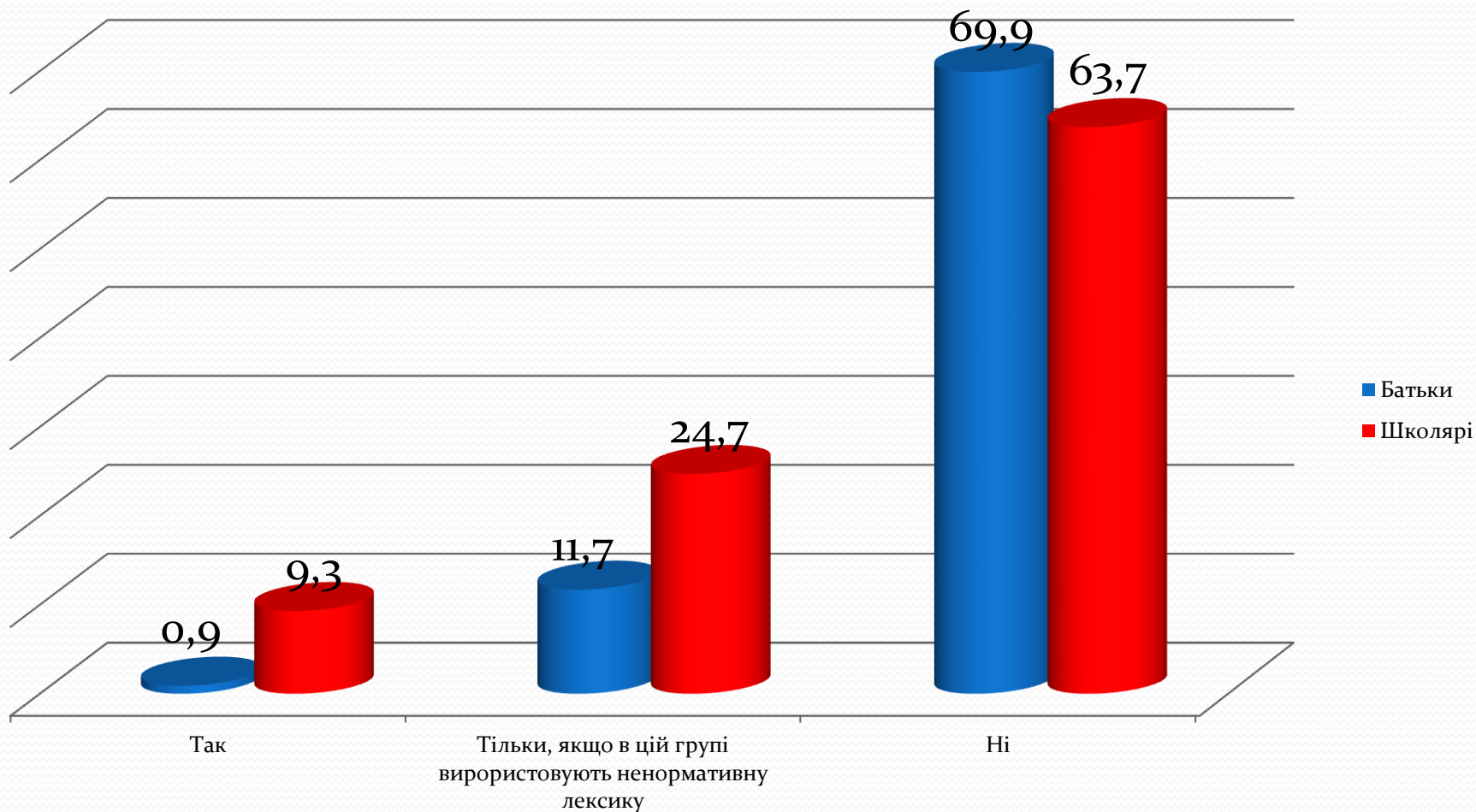
## 2. Чи використовуєте “перчене” слово у пікових емоційних ситуаціях?



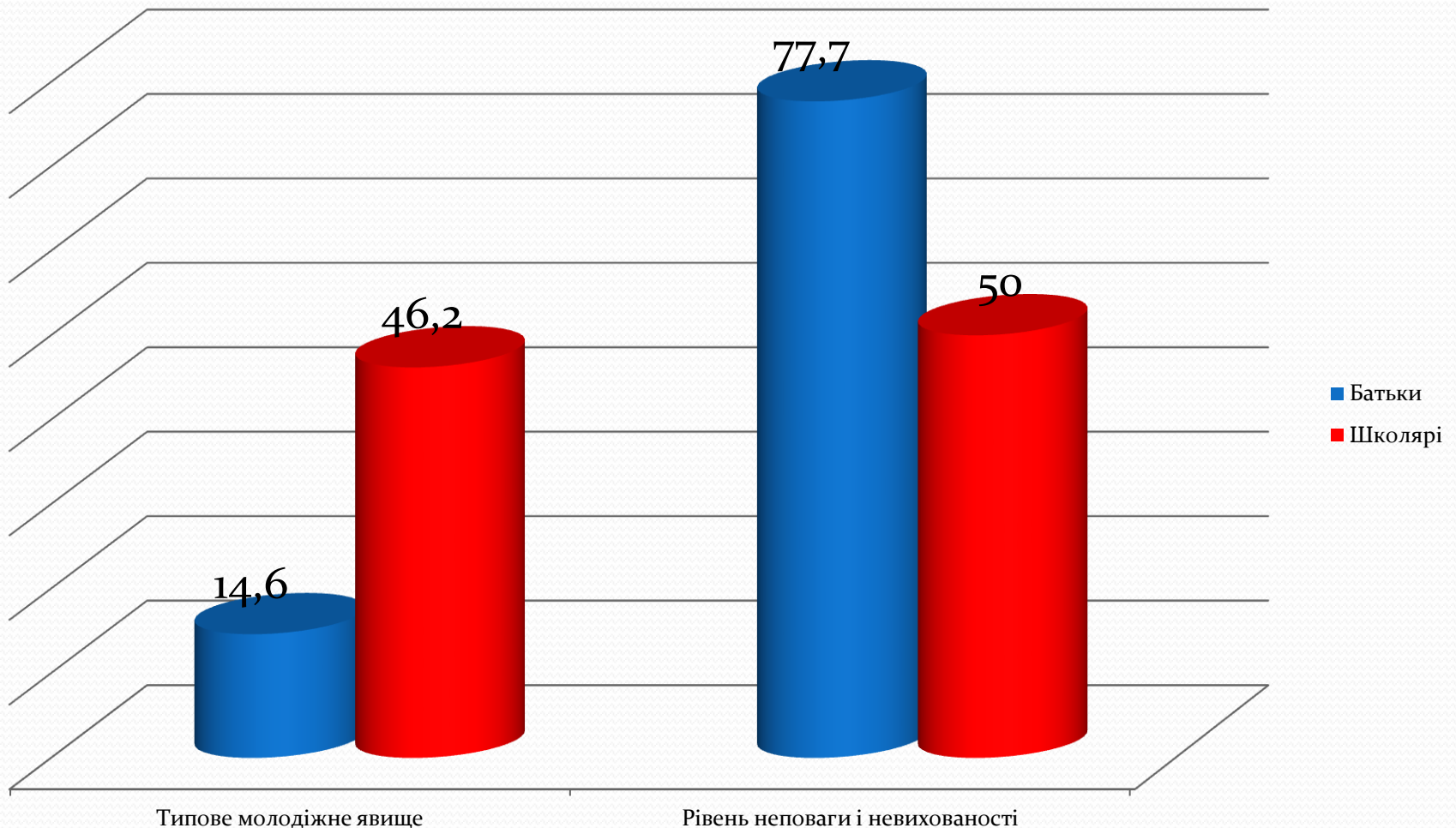
### 3. Чи бажаєте Ви позбутися звички вживати нецензурну лексику?



# 4. Чи погодилися б використовувати ненормативну лексику в інших малознайомих Вам групах?

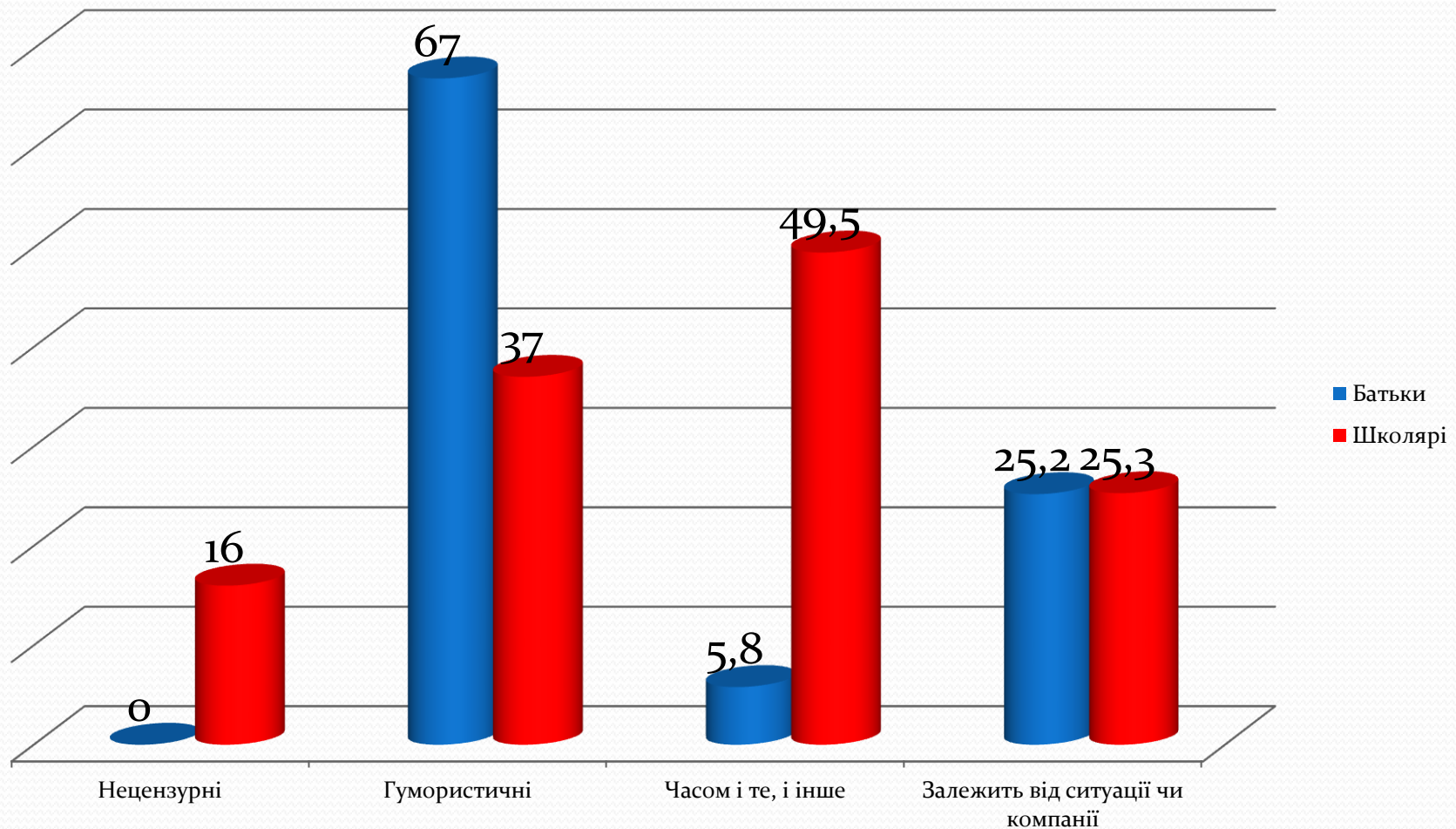


- 5. Якщо особа вживає ненормативну лексику, це, на Вашу думку:

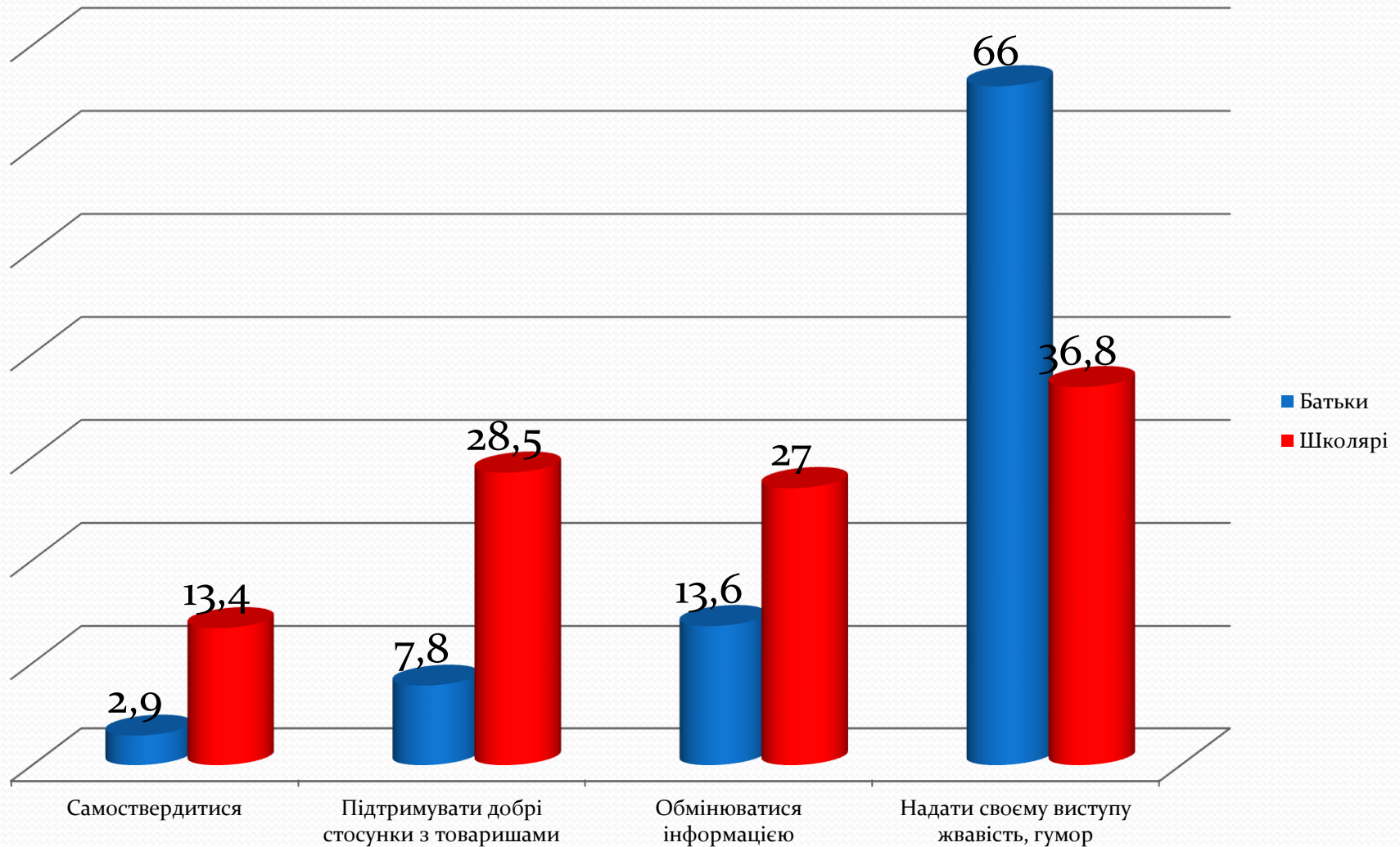




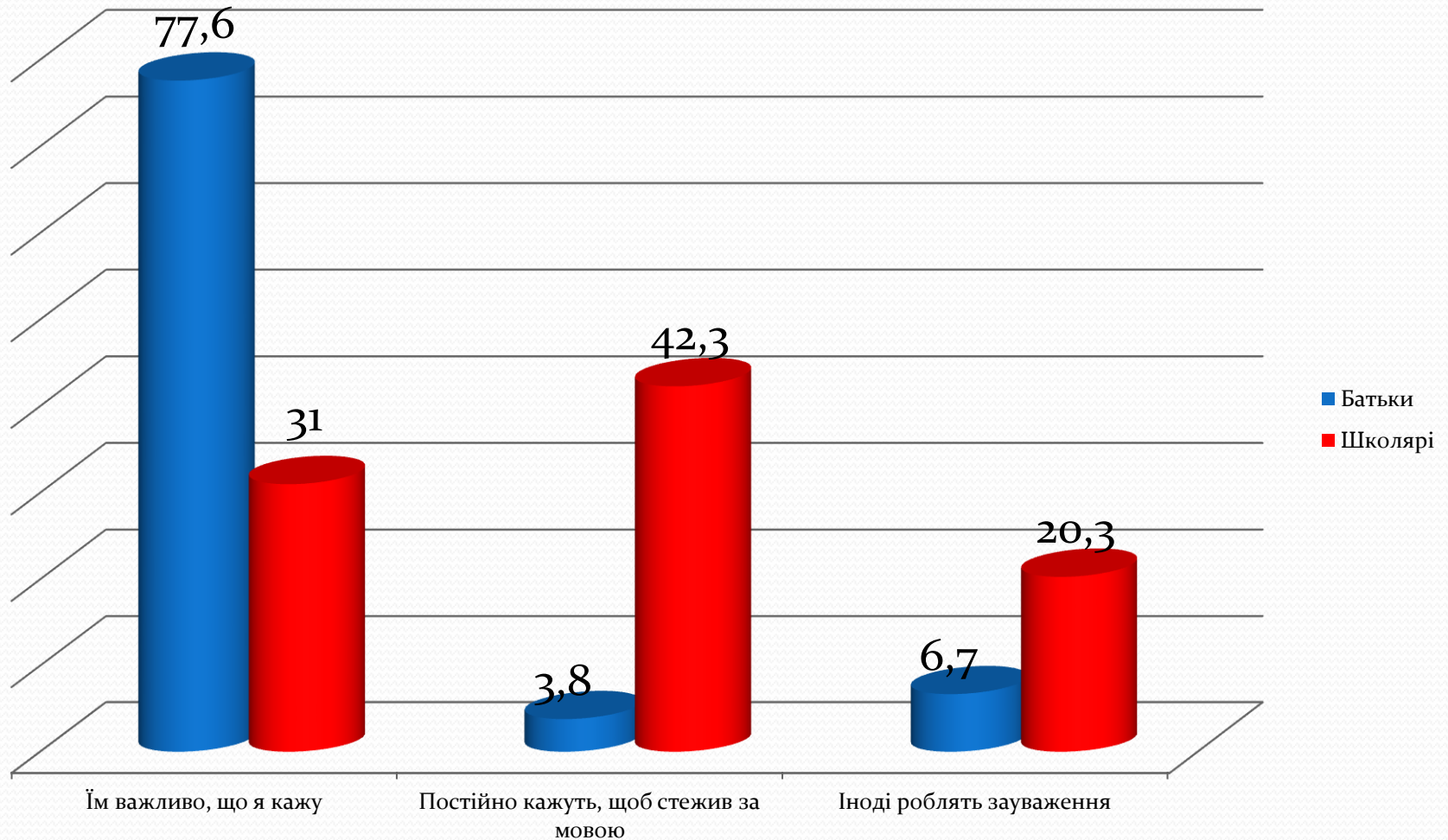
## 6. Які жаргонні слова Ви використовуєте у повсякденному житті?



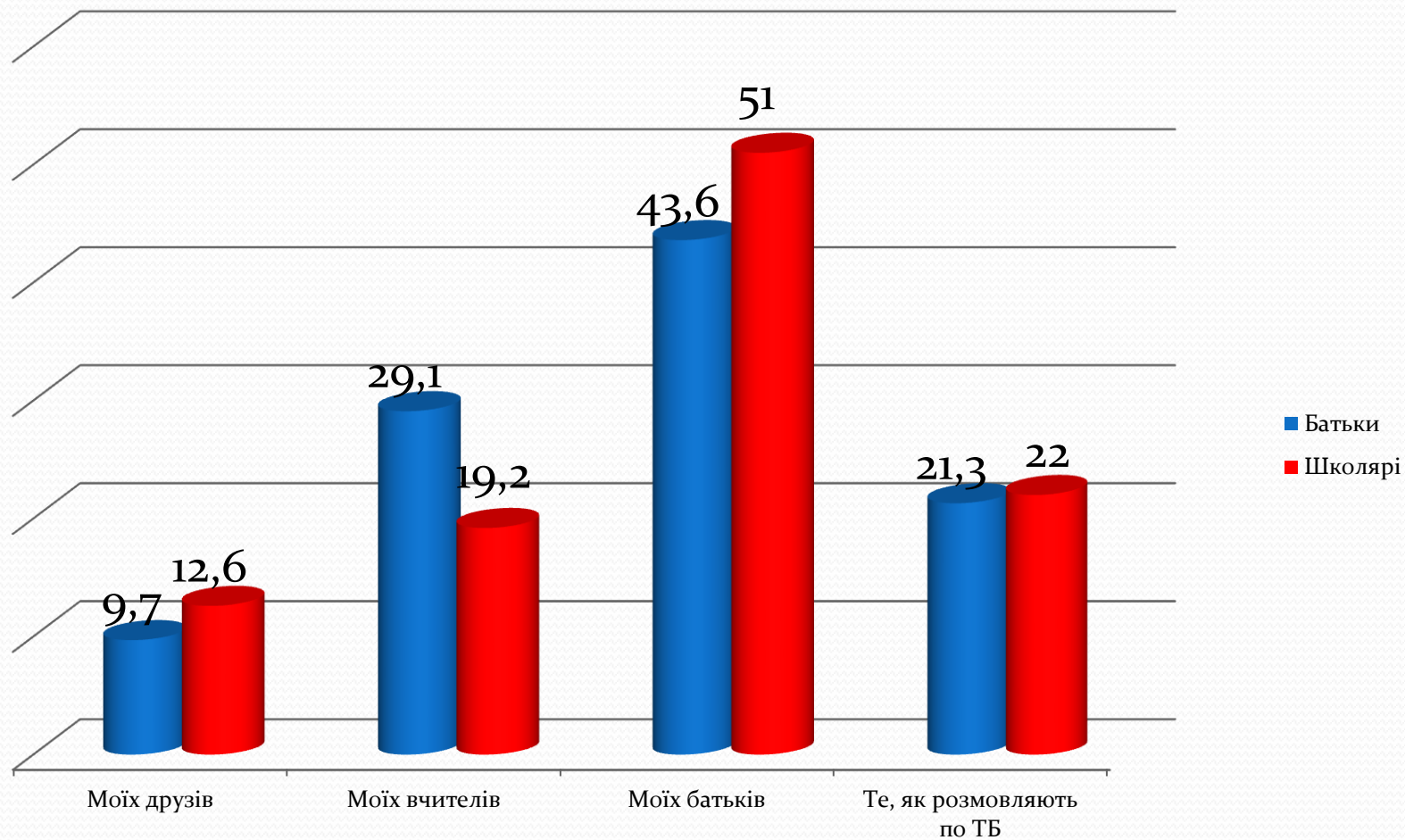
## 7.3 якою метою Ви вживаєте жаргонні слова?



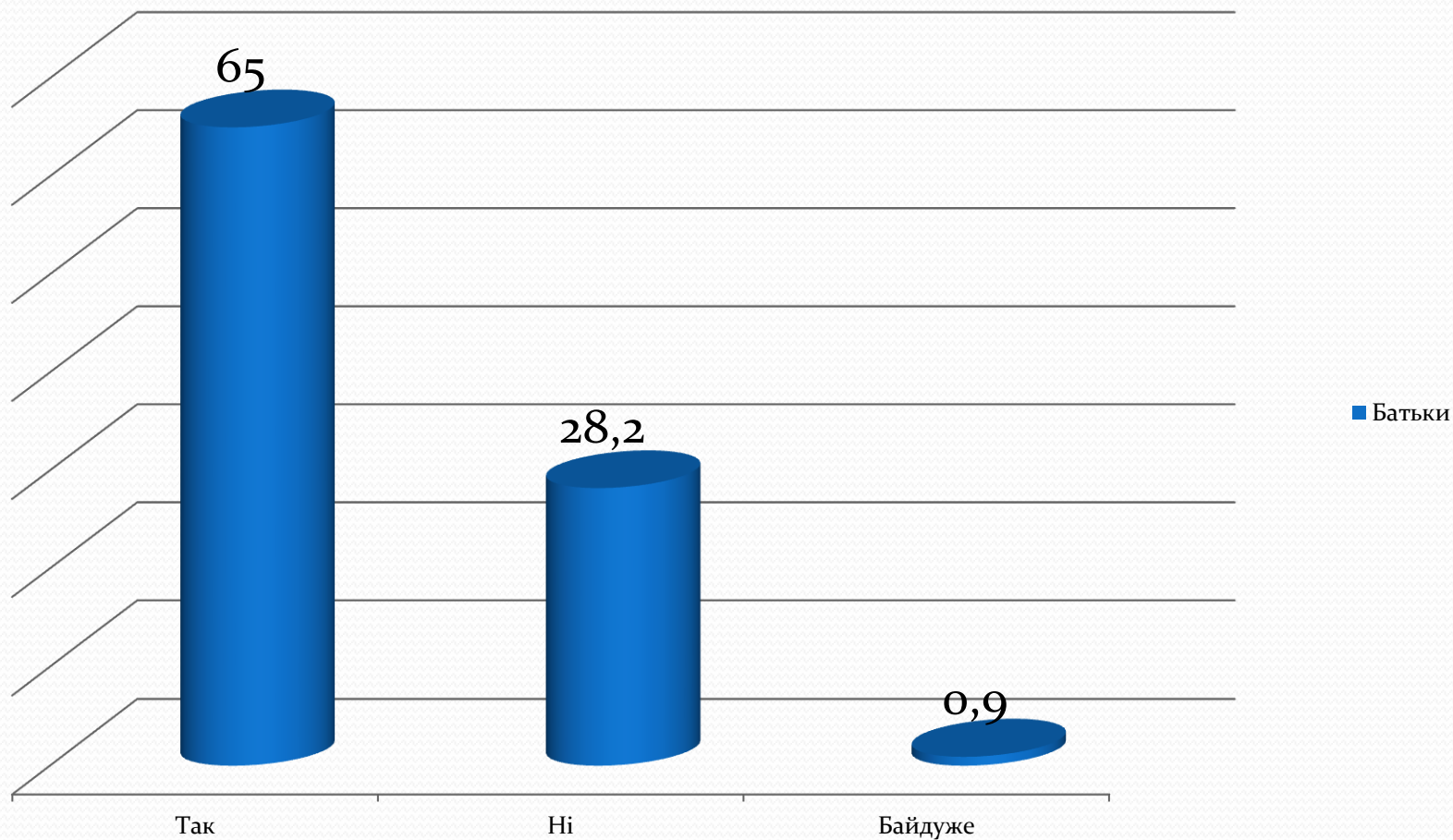
# 8. Як ставляться Ваші рідні до Вашої мови?



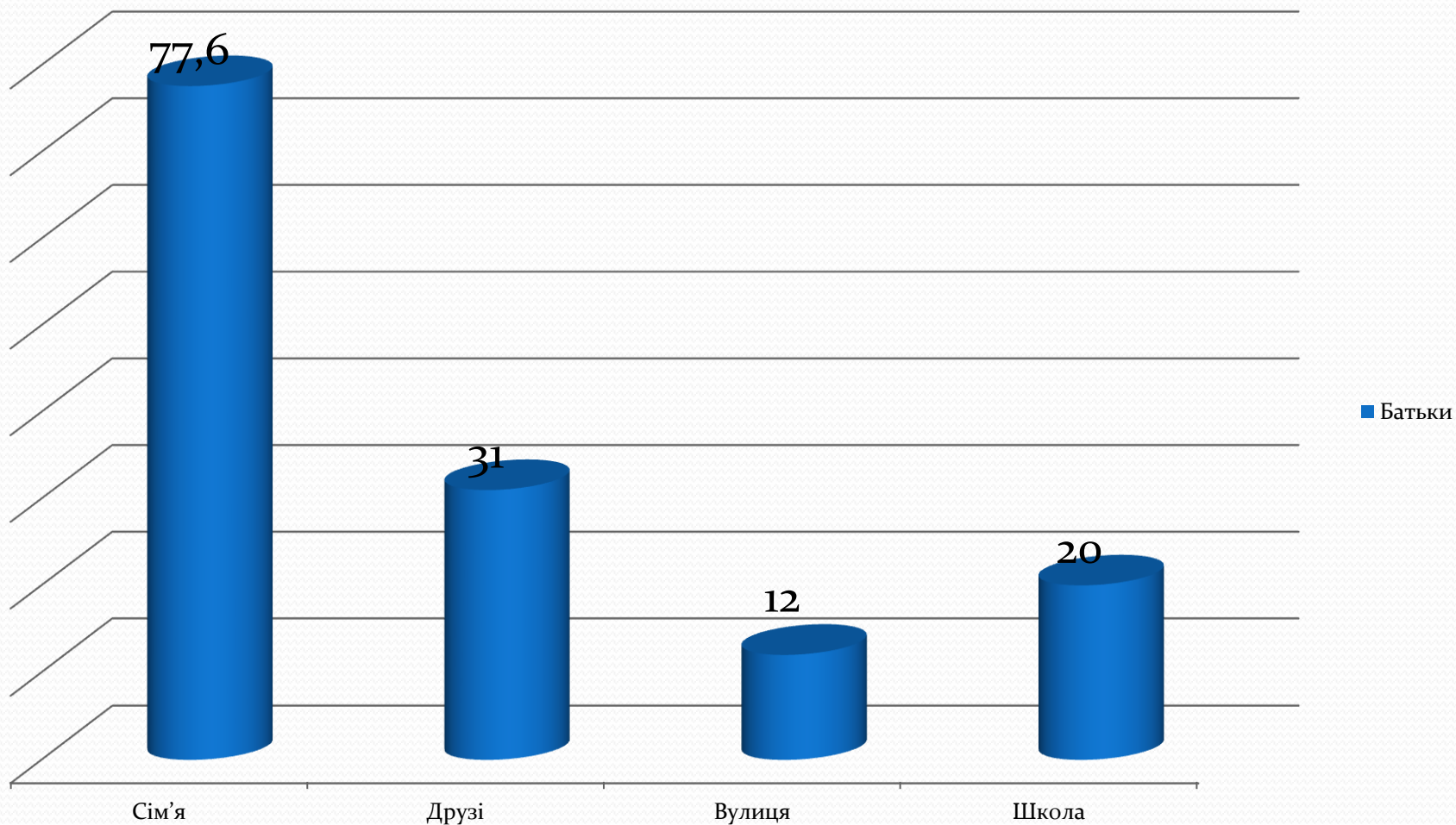
## 9. Чия мова для Вас є еталоном?



# 10. Чи подобається Вам, як спілкуються Ваші діти?

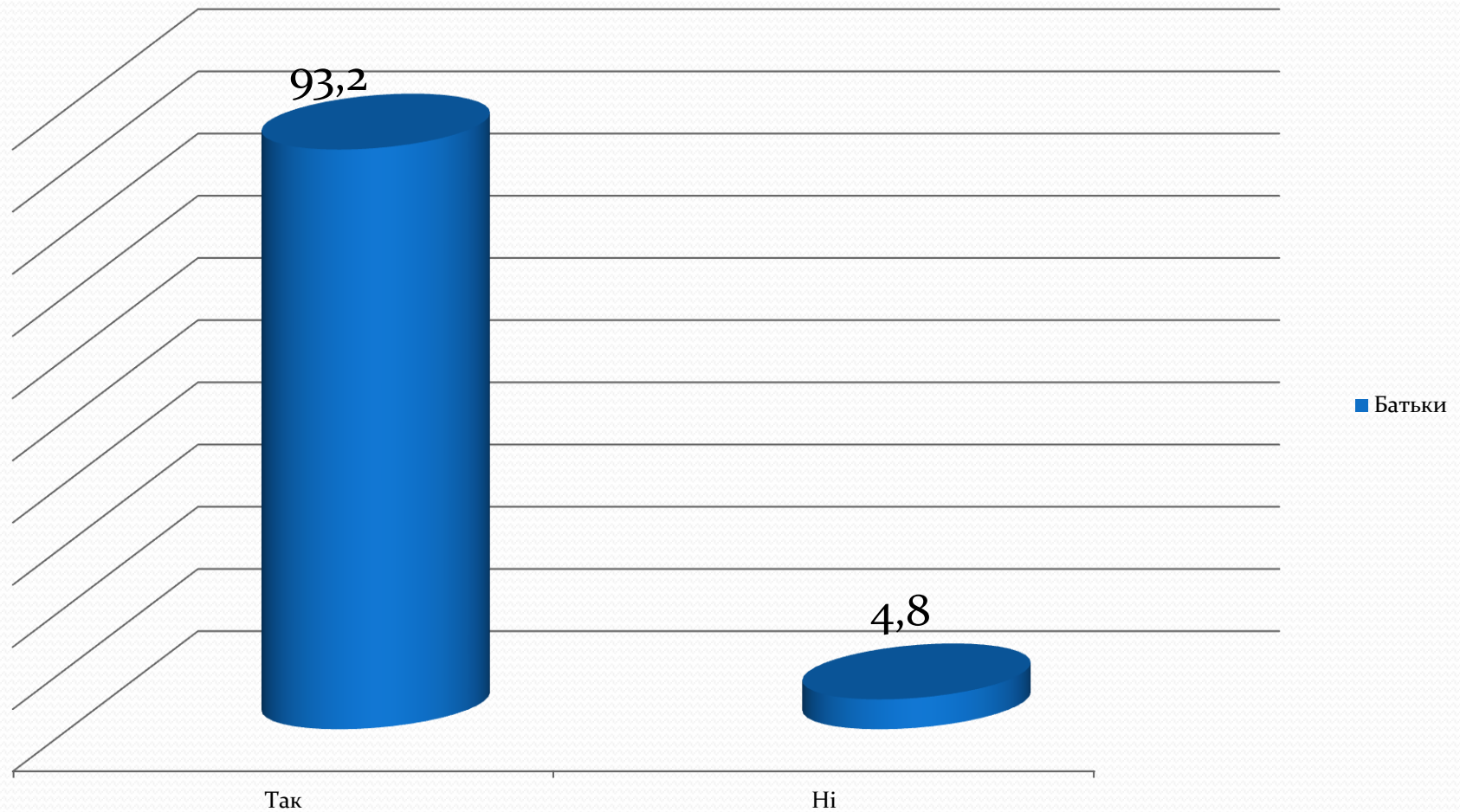


• 11. Що на вашу думку, впливає на культуру мовлення дитини?

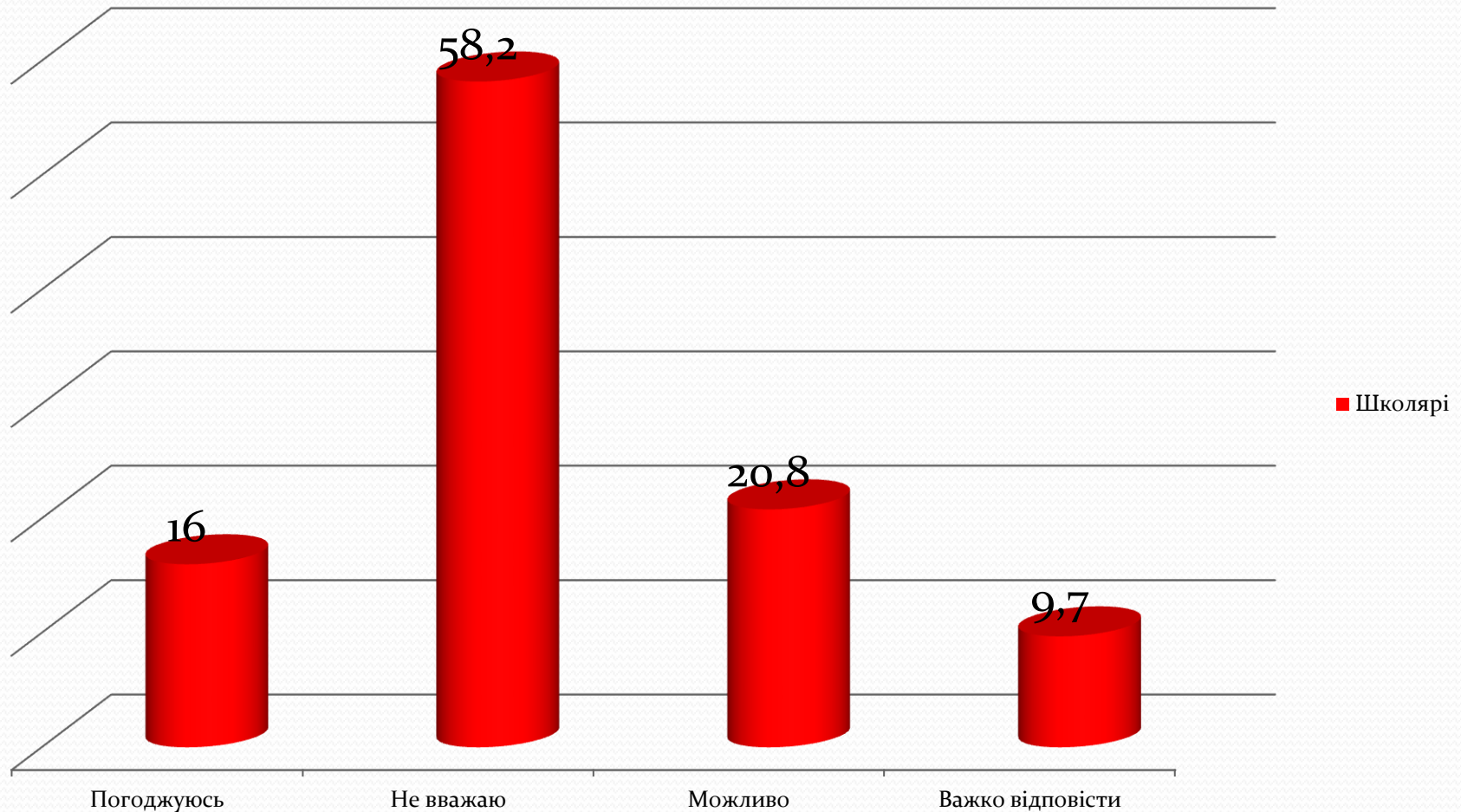




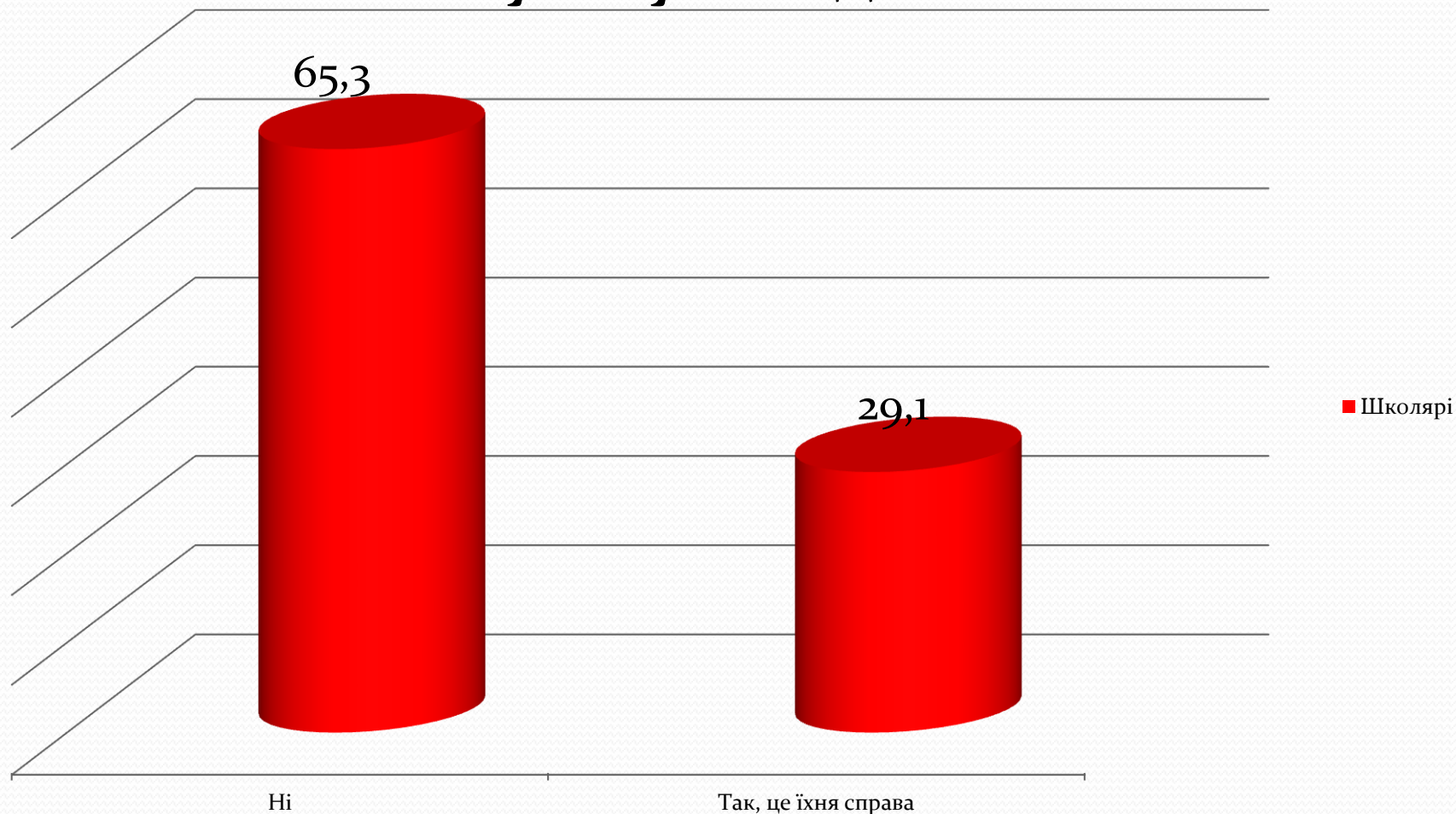
12. Чи згодні Ви з тим, що мова людини відображає її внутрішню сутність?



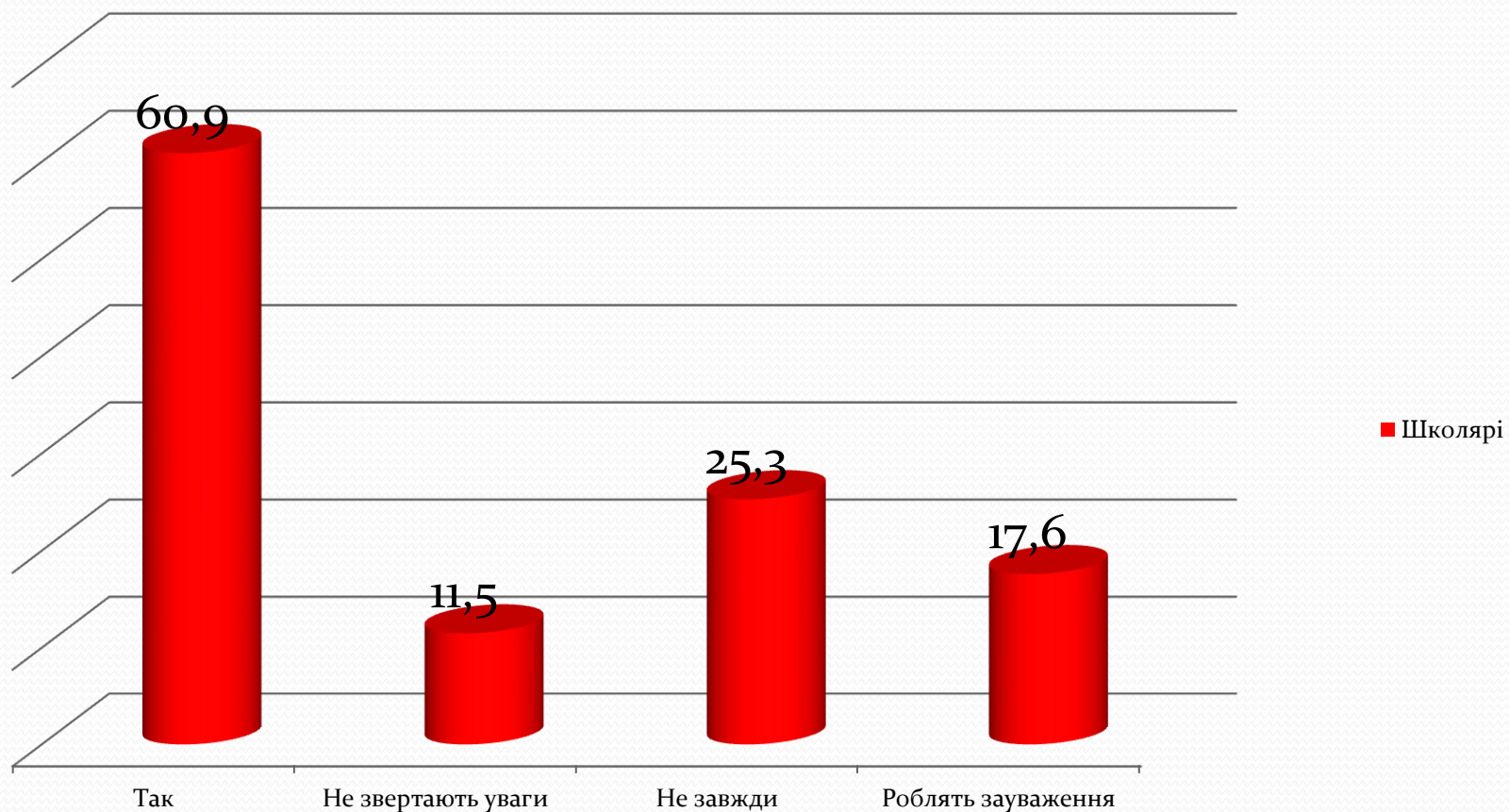
• 13. Чи вважаєте Ви, що вживання нецензурних слів є ознакою “крутої поведінки”?



• **14. Яка Ваша думка щодо того, чи повинні ЗМІ озвучувати ненормативну лексику з вуст відомих осіб?**



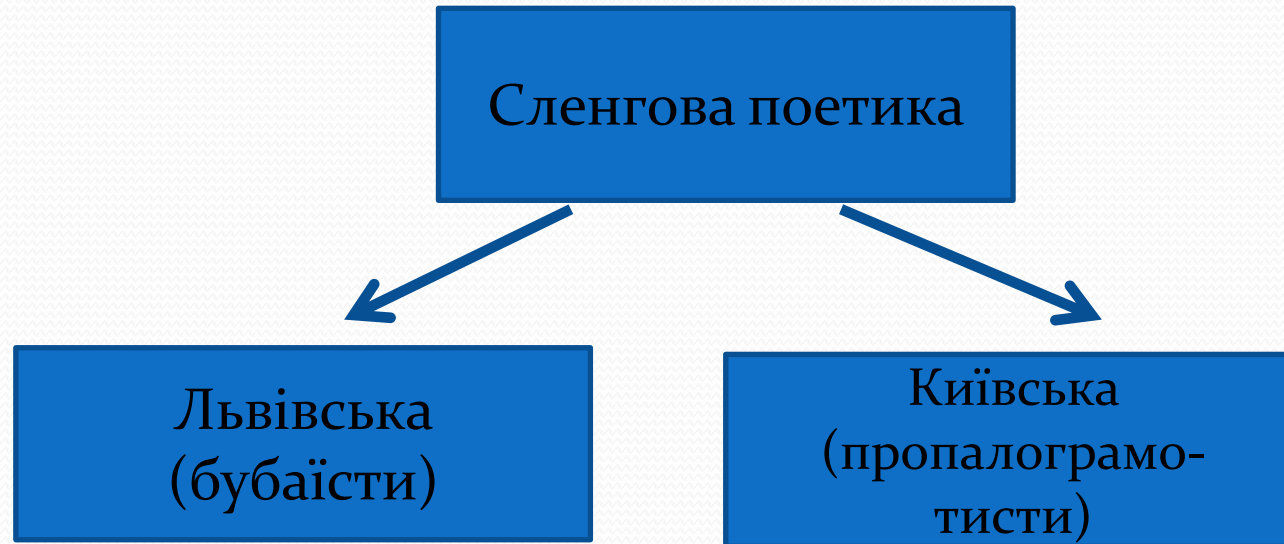
# 15. Чи виправляють вчителі Вашу мову?



## 4. Сленгові номінації у контексті сучасної літератури

- Останнім часом поширеним є залучення сленгових номінацій до мовлення ЗМІ
- Окрім того, жаргонні вирази часто зустрічаються у сучасній літературі

Яскравим прикладом використання сленгу в літературі є твори Юрія Андруховича, Світлани Пиркало, Оксани Забужко, Олександра Ірванця, Наталки Сняданко, Сергія Жадана та інших.



# «Записки українського самашедшого» – сучасний роман





# **Сленги у романі Ліни Костенко «Записки українського самашедшого»**

За жанровою стилістикою роман — насичений мікс художньої літератури, внутрішніх щоденників, сучасного літописання і публіцистики. Це перший опублікований прозовий роман видатної української поетеси.



## *o* **Завдання:**

- o* дослідити значення сленгів у романі Ліни Костенко «Записки українського самашедшого»;
- o* простежити роль і значення сленгів у творі;
- o* класифікувати їх за такими групами:

**1. Інтержаргони.**

**2. Молодіжний сленг.**

**3. Комп'ютерні сленгові утворення.**

**4. Кримінальний сленг.**

**5. Автомобільний жаргон.**





# Інтержаргон

1. Зрештою, дружина в мене розумна й красива, **упадальників** біля неї не бракувало... [ст.5]

*Упадальники – залицяльники.*

2. Словом, все адекватно, а оце раптом, на зламі століть, відчув дискомфорт, **крівля поїхала..** [ст.5]

*Крівля поїхала – збожеволів (сленг + фразеологізм).*

3. Та ще й якоюсь мовою недолюдською, сурогатом української і російської, **мішанкою, плебейським сленгом**, спадком рабського духу і недолугих понять, від чого на обличчі суспільства лежить знак дебілізму, - а при чому ж тут я? [ст.6]

*Мішанка, плебейський сленг – змішування мов.*

4. Якби такою мовою спілкувалися **люмпени** чи **бомжі**, а то ж по всій вертикалі, починаючи з президента. [ст.6]

*Люмпени – лахмітники; бомжі – люди без визначеного місця перебування.*

5. Син, правда, вже **матюкається**, він ходить у дитячий садок, йому шість років. [ст.7]

*Матюкатися – нецензурно висловлюватися.*

6. Це ж коли тому **самашедшому** приверзлася така дата! [ст.11]

*Самашедший – божевільний.*

7. І хоч би ж російською говорили по-людськи, а то ж якийсь **волапюк**. [ст.23]

*Волапюк – мішанина.*

8. Закидаються чутки, які **ферментують** хаос. [ст.29]

*Ферментувати – підбурювати.*



13. Але ж ми **обсоталися** нею. [ст.66]

*Обсоталися – обмоталися.*

14. Тепер побільшости чутно лайку, **дефективний суржик і мат.** [ст.68]

15. **Схарапуджена** влада прищулюється і випускає кігті. [ст.78]

*Схарапуджена – налякана.*

16. **Шибздики й симулякри** викаблучуються в цинізмі. [ст.105]

*Шибздики – люди з ненормальними примхами;  
симулякри – манекени.*

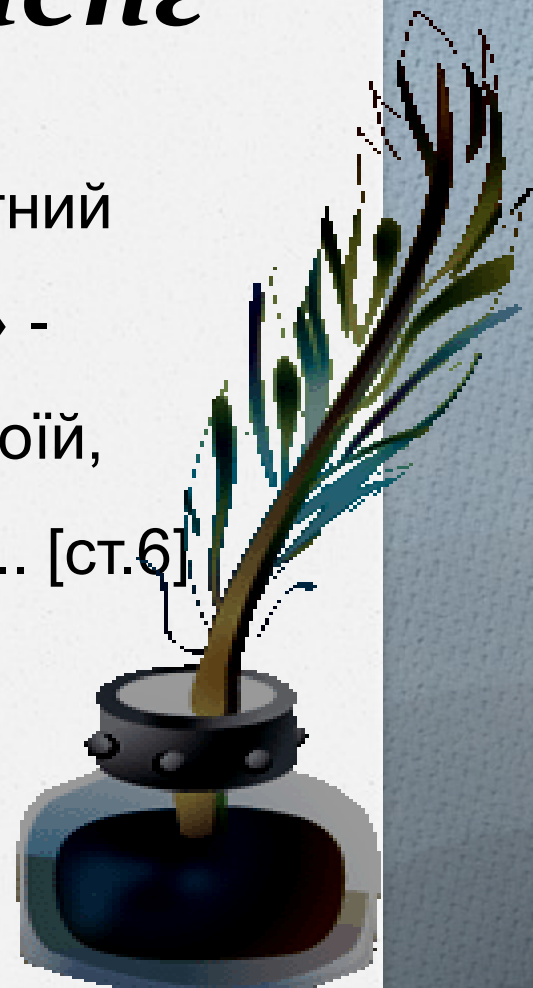
17. Раніше ж принаймні ненависть до українців хоч якось **камуфлювалася**, а тепер тебе просто готові знищити: «Хотели свою незалежність? Вот вам!»

*Камуфлюватися – приховуватися.*

# *Автомобільний сленг*

1. Маю від фірми добрий транспортний засіб, майже нового білого «Опеля» - мотатися у справах фірми, бо на своїй, ще радянській, **тачці** не наїздишся... [ст.6]

*Тачка – машина.*



# *Комп'ютерний сленг*

1. Він йому скидає **на мило** різні **месиджі**, вчить користуватися **аською** для зв'язку. [ст.63]

*На мило – на електронну адресу; месиджі – повідомлення; аська – один із способів спілкування.*

2. Малий вже сидить у чатах, **кнюпає на клаві** як **заправський юзер**, а часом трапиться якийсь **глюк**, звертається до нього, а не до мене. [ст.63]

*Кнюпати на клаві – печатати на клавіатурі; заправський юзер – вмілий; глюк – казус.*

3. Я хотів би цю дружбу **засейвити** – час летить, малому потрібен старший товариш. [ст.63]

*Засейвити – зберегти.*



# *Кримінальний сленг*

1. Весь вік до маразму **кантувався** десь по світах, тепер надумали видворяти його в Україну. [ст.36]

*Кантуватися – перебувати в якомусь місці певний період часу.*

2. А це не мат, - спокійно пояснює вона. – Це **воровская фєня**. [ст.107]

*Воровская фєня – тюремний жаргон.*

# Молодіжний сленг

1. Але я працюю, сім'ю утримую непогано, міг би, звичайно, краще, але я не **продвинутий**, фантазія моя не сягає далі належного заробітку за належний труд. [ст.8]

*Продвинутий – популярний.*

2. Я міг би бути іншим, я ревную її до нього, але я такий **зашуганий**, я мушу заробляти гроші, тепер жорстка конкуренція, не встигнеш – злетиш з конвеєра. [ст.9]

*Зашуганий – заляканий.*

3. Мужчини зникають як явище. Їхнє місце посіли круті – **ерзац**, замітник, гібрид гамадрила й Шварценегера. [ст.10]

*Ерзац – крутий замітник.*

4. Ми вже як нацменшина, кожне **мурло** тебе може образити. [ст.23]

*Мурло – людина.*



5. Тим часом вона **захрясає** у побуті, занепадає, нервується і вже бачить світ у ряботинні дрібниць. [ст.24]

*Захрясати – застрягати.*

6. Вчора син побився з Борькою, прийшов і каже: «Борька — **мудак**». [ст.25]

*Мудак – дурень.*

7. Одна матушка як **укмітила**, в монастирі почалася паніка, благочестиві черниці мліли. [ст.35]

*Укмітила – побачила, зрозуміла.*

8. Наступне покоління на них озирнулося, а ще наступніше **хвицнуло ратицями** й забуло. [ст.50]

*Хвицнути ратицями – махнути рукою, проявити байдужість.*

9. У венесуельському парламенті депутата **врепіжили** палицею по голові. [ст.57]

*Врепіжити – вдарити.*

10. П'яна компанія **варнякає** на балконі, порожні пляшки брязкають об асфальт. [ст.68]

*Варнякати – говорити.*

11. В її очах я безнадійний **лох**. [ст.82]

12. Яюсь перетриваємо мамине **емансипе**. [ст.122]

*Емансипе – фемінізм.*

13. Наприклад, я кажу: - Ах, ти ж **гад!** Та я тобі **морду наб'ю!** – А той лорд перекладає: - Такий-то пан зволив віднести такого-то високодостойного пана до класу земноводних і виявив бажання відкоригувати ту частину його тіла, що не відповідає Божому задуму.

# *Висновки*

Отже, на нашу думку, Ліна Костенко доцільно використовує сленги, передусім з такою метою:

- по-перше*, щоб переконати нас у щирості сповіді 35-річного програміста;
- по-друге*, щоб осучаснити події у романі;
- по-третє*, щоб наблизити роман до читача (адже цей твір адресований, насамперед, освіченій молоді).



o Таким чином, отримані дані в ході дослідження підтверджують висунуту нами проблему: спостерігається тенденція до зростання рівня жаргонізації мови серед підлітків та учнів старших класів. Причинами збільшення частки жаргонізації мови є:

o ***соціальні чинники;***

o ***значимість «своїї» (жаргонної) мови для спілкування з однолітками (бажання підлітка утвердитися як серед своїх однолітків так і у власних очах);***

o ***вплив ЗМІ , Інтернету (читання газет і молодіжних журналів, перегляд телепередач) на мову підлітка.***